

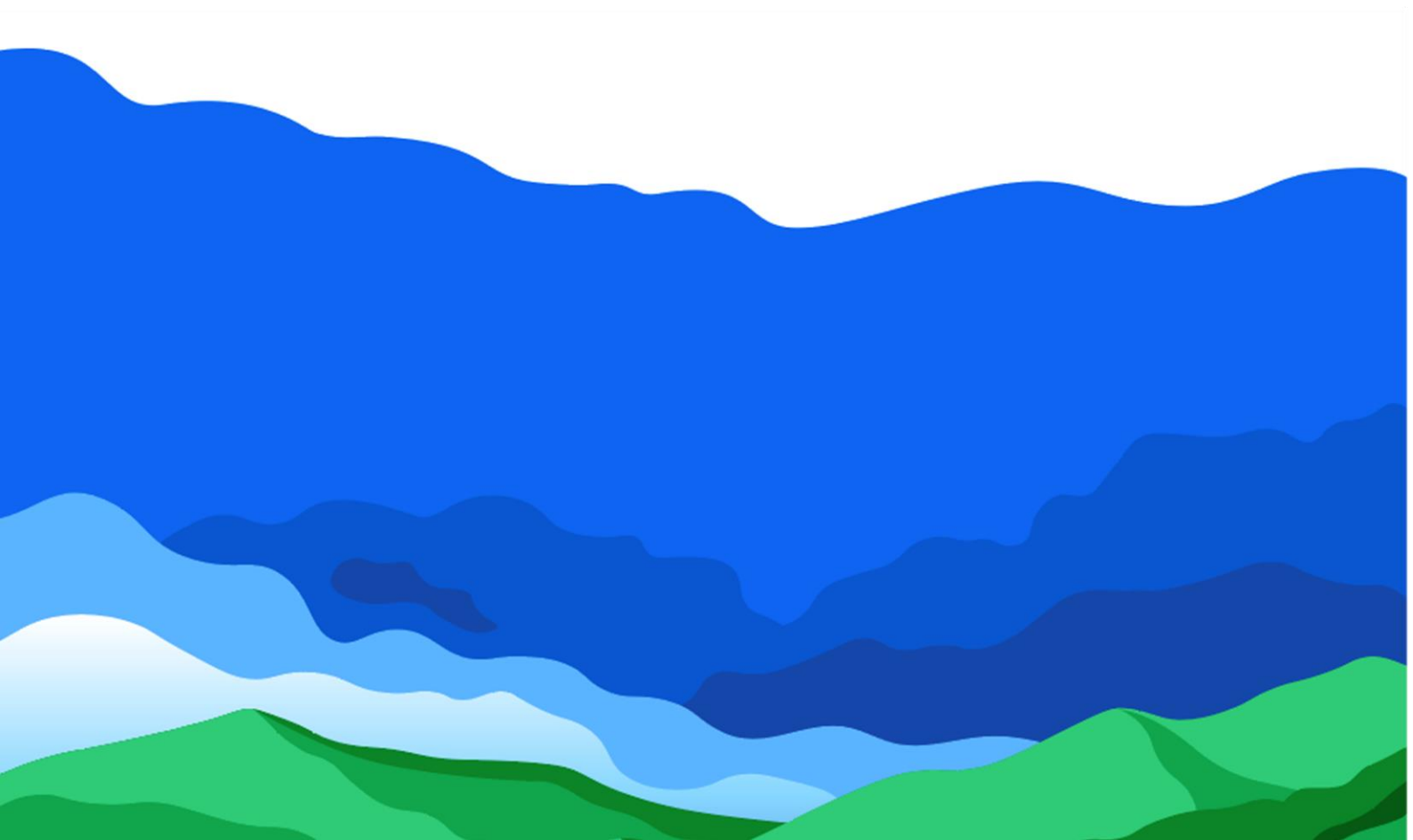
HLM23

Høyres
landsmøte
2023

Høyre

Innsendte

Resolusjoner

Innholdsfortegnelse

Energi og miljø	4
1. Energisikkerhet gjennom grønn omstilling.....	4
3. Norge trenger mer elektrisk kraft.....	6
4. Utsettelse av Elektrifiseringen av olje- og gassanlegg i påvente av etablering av betydelig mer energiproduksjon i Norge!.....	6
5. Energipolitikk for framtida.....	7
6. Ja til mere energi, raskere.....	9
7. Åpne døren for Norsk Kjernekraft AS.....	10
8. Dagens og morgendagens kraftsystem.....	10
9. Energi til næring.....	15
10. Statlig støtte til rensing av kloakk rundt Oslofjorden.....	16
11. Vi kjenner problemene – nå skal Oslofjorden reddes!.....	17
Familie og kultur	18
12. Fritidstilbud for alle.....	18
13. Bedring av livsvilkår for aleneforeldre.....	20
14. Et mer familievennlig barnehageopptak.....	21
Finans	22
15. Nei til grunnrenteskatt på havbruk.....	22
16. Grunnrenteskatt på havbruk.....	24
17. Skattelegging av norsk næringsliv og foreliggende forslag om grunnrenteskatt på havbruk.....	25
Helse og omsorg	27
18. Tiltak for bedre kvinnehelse.....	27
19. Trygghet i en krise.....	27
20. Helseministeren må gripe inn og instruere Helse Nord HF for å bedre prosessen med utredning om oppgave- og funksjonsdeling i Nord Norge.....	28
22. Tilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger må videreføres.....	30
23. Vi kan ikke bemanne oss ut av omsorgsutfordringene.....	31
24. Aldersvennlige lokalsamfunn.....	32
25. Kraftgrep i eldreomsorgen.....	33
26. Høyre vil jobbe for et aldersvennlig samfunn.....	35
Justis	36
27. Styrk etterforskningen på nettovergrep.....	36
Kommunal og forvaltning	37

28. Demografi – ingen å miste, alle å vinne	37
29. Kommunenes vekstkraft – størrelsen betyr noe. Jobb til folket – og folk til jobbene!	38
30. Prioriter unge i kommunene	41
31. Ny fordelingsnøkkel for fylkene rammer kysten hardt	43
Næring	44
32. Pådriver for sirkulærøkonomi i klesbransjen	44
Transport og kommunikasjon	45
33. Bedre flytilbud for folk og næringsliv.....	45
34. Fly er Nord-Norges tog, buss og båt	46
35. Regjeringen må satse på samferdsel i nord.....	47
36. Det må bygges firefeltsvei gjennom hele Agder Nå.....	49
37. Samferdsel.....	49
Utdanning og forskning	51
38. Et yrkesfagløft i møte med fremtiden.....	51
Utenriks og forsvar	52
39. Norge må oppfylle våre NATO-forpliktelser.....	52
40. Utenrikspolitikk i en urolig verden	52
41. Utenriks og forsvar.....	53
42. Forsvar og beredskap må styrkes	55
43. Høyre vil styrke forsvaret nå	57
44. Forsvaret – 2 % av BNP til Forsvaret	57
45. Butikk er også politikk	58
Uttalelser	60
46. Videregående på 2 år	60
47. Lokale arbeidsplasser og lokale gründere.....	61
48. Eldreomsorg	61
49. Høyre vil styrke økonomien til aleneboende minstepensjonister	61
50. Luftforsvarets skolesenter på Kjevik.....	62
51. Skogbruket – en næring å utvikle	62
52. Opprett en egen strømstøtte til museer	63
53. Kvinnehelse	63

Energi og miljø

1. Energisikkerhet gjennom grønn omstilling

Behovet for grønn omstilling blir stadig tydeligere og mer kritisk. Rekordvarme og tørke i Europa. Tørre elver, stengte atomkraftverk, lave vannstander i Norge og krig i Europa er drivere til høye strømpriser og stor usikkerhet rundt våre strømleveranser.

For å få til grønn omstilling er det viktig at innbyggere, næringsliv og offentlige virksomheter er motiverte og har mulighet til å bidra.

Vår energisikkerhet og den grønne omstillingen henger nøye sammen, og begge er nå truet.

Høyre mener det er viktig å erkjenne at dagens energisituasjon er annerledes enn planlagt, og at risikovurderingene ikke har tatt tilstrekkelig høyde for de siste årenes utvikling. Høyre mener også det er viktig å ha åpenhet og endringsvilje for å løse den grønne omstillingen og energisituasjonen i Norge og Europa. Uten åpenhet er det vanskelig å få alle med på å løse utfordringene.

Høyre mener det er viktig å få frem at vi allerede i dag ikke har tilstrekkelig kraft i Norge. Utfordringene er mange, men løsningen er enkel: Vi må bygge vesentlig mer kraftproduksjon og overføringskapasitet i Norge.

Mangler i kraftmarkedet og overføringsnettet hindrer utvikling og etablering av arbeidsplasser. Det påfører husholdningene, næringslivet, frivillig sektor og offentlig virksomhet store kostnader. Framover vil vi også stadig oftere oppleve manglende effekt tilgjengelig for å dekke opp perioder med stor etterspørsel, for eksempel ved sprengkulde. Vi klarer ikke å gi dem som er avhengig av forutsigbarhet rundt pris og leveranse av kraft trygghet.

Det grønne skiftet og etablering av nye næringer krever også kraft. Vi må derfor planlegge det grønne skiftet opp mot tilgjengelig kraftkapasitet. Vi må gjennomføre tiltakene i riktig rekkefølge.

For å sikre tillit og forståelse fra innbyggere og næringsliv må vi også akseptere at dagens prismekanismer, samt et utstrakt og nødvendig internasjonalt samarbeid, er vanskelig å sette seg inn i. Dette fører til uro og spekulasjoner om hvorfor ting er som de er. Da er det viktig å sørge for åpen og faktabasert kommunikasjon, samt raskt adresserer konspirasjonsteorier og feilinformasjon.

Overkompliserte strømprodukter og avtaler har vist seg vanskelig å navigere i for strømkundene. Totalt viser dette et behov for å forenkle.

Høyre mener:

- At løsningen på energikrisen og de høye strømprisene er å øke den innenlandske kraftproduksjons- og overføringskapasiteten, herunder sørge for at konsesjons- og skatteregler blir revidert slik at strømproduksjon i eksisterende kraftverk og nye anlegg av alle størrelser produserer iht. sitt maksimale potensial.
- At vi må forske på og utrede muligheter for nye energikilder og energibærere, herunder en helhetlig norsk verdikjede innen hydrogen som en del av energimiksen i Norge
- At lovverket må åpne opp for energiproduksjon via kjernekraft

- At vi må realisere utbygging av vindkraftanlegg til lands og på havet raskere, samt gi kommunene mer å si i hvor og hvordan dette skal skje
- At grunnrenteskatten på vindkraft skal virke nøytralt på både eksisterende og nye kraftverk
- At det må sørges for at risiko og sårbarhetsanalyser for energi produksjon og distribusjon blir bedre
- At det må legges mer til rette for småskala egenprodusert, fornybar energi, herunder også å øke muligheten og lønnsomheten for flere plusskunder
- At det må sørge at avtaletyper som fører til at mer forbruk lønner seg unngås, samt at strømproduktene og avtalene forenkles. Herunder også se på alternativer til «leveringsplikten»
- At det legges mer til rette for smartstyring av strøm, herunder batteriløsninger på alle nivå
- At det må innføres en strengere regulering av, og eventuelt forbud mot, kompliserte strømvtaler, som for eksempel variable strømvtaler
- At det anlegges flere solkraftanlegg på offentlige bygninger
- At husholdninger og bedrifters evne til å gjennomføre ENØK tiltak økes
- At det må utredes en tilskuddsordning som også vil sette frivillige lag og organisasjoner i stand til å gjennomføre energisparende tiltak
- At strømstøtteordninger for husholdninger, næringsliv, frivillig sektor og offentlig virksomhet vurderes og justeres fortløpende for å sikre at strømkundene får mer forutsigbarhet og sørge for at den ekstra skatten strømprisen nå representerer ikke blir en ny normalinntekt for det offentlige
- Åpne for samarbeid mellom det offentlige og det private i produksjon av kjernekraft
- Inngå samarbeid med nordiske land om felles utbygging av kjernekraftverk og kompetanseutveksling.

Viken Høyre

2. Energisituasjonen i Norge

Våren 2022 la Høyre fram et arbeidsdokument som heter «Energi for fremtiden». Høyres analyse tilsier at vi fram mot 2030 vil få et betydelig kraftunderskudd. Dette kraftunderskuddet bekreftes også av Statnett sine analyser. Forbruksveksten som forventes er 35-56 TWH.

Kraftunderskuddet estimeres dermed til å bli 9-30 TWH innen 2030. Konklusjonen både til Høyre og Statnett er at vi må bygge ut vesentlig mer kraft.

I det korte løpet fram mot 2030 kan dette by på utfordringer både for kraftbalansen og effektbalansen i Norge. I det lengre perspektivet vil Norge med sine ressurser ha gode forutsetninger til å være selvforsynt med ren kraft og være en betydelig eksportør.

Høyre mener derfor:

- Det må bygges ut mer regulerbar kraft. På kort sikt kan dette skje med effektivisering av eksisterende vannkraftverk samt en begrenset økt utbygging. I det lengre perspektivet må Norge vurdere å dekke opp behovet med kjernekraft og gasskraft.
- Det bør legges til rette for å imøtekomme private initiativ til å utnytte fornybar energi
- (husholdninger, næringsliv og næringsbygg)

- Enovas rolle for energieffektivisering bør styrkes, herunder også energieffektivisering med eksisterende teknologi
- I det korte perspektivet må Norge om nødvendig utsette videre elektrifisering av sokkelen inntil vi er sikker på at forsyningssikkerheten til forbrukere og landbasert industri og næringsliv er ivaretatt
- Kravene til magasinbefyllingen for vannkraft må gjenspeile behovet for forsyningssikkerheten
- Utnytte fornybare kilder i samråd med lokalsamfunnene
- Forsere utbygging av overføringsnett i Norge

Møre og Romsdal Høyre

3. Norge trenger mer elektrisk kraft

Gjennom hele forrige århundre var sikker tilgang på rimelig elektrisk kraft til norsk industri, øvrige næringsliv og resten av samfunnet et svært viktig grunnlag for vår velstand. Å sikre tilgang på rimelig kraft bør fortsatt være målet i årene fremover.

Prognosene for kraftdekningen antyder imidlertid at vi allerede om få år kan oppleve stor kraftmangel, og svært høye priser. Dette vil gi store problemer for vårt land. Vi må derfor sette i verk tiltak som sikrer oss mer kraft på kort og lang sikt.

På kort sikt peker Høyres landsmøte på følgende tiltak:

- Gi alle forbrukere insitament til å redusere kraftforbruket
- Ruste opp eksisterende vannkraftverk og overføringsanlegg
- Tillate skånsom kraftutbygging i vernede vassdrag som både kan forsvare deler av vernet, og styrke flomvernet i enkelt vassdrag
- Øke utbyggingstempoet for solkraft og vindkraft

På lengre sikt viser Høyres Landsmøte til følgende tiltak som kan sikre oss bedre kraftdekning:

- Bedre overføringsanlegg mellom landsdelene
- Vindkraft til havs
- Kjernekraft

Høyre mener at på lang sikt vil kjernekraft eller fusjonskraft være det som kan sikre de globale målene for utslippsreduksjon.

Senior Høyres Landsforbund

4. Utsettelse av Elektrifiseringen av olje- og gassanlegg i påvente av etablering av betydelig mer energiproduksjon i Norge!

Høyre er bekymret over at signalene fra NVE er at vi om få år styrer mot et effekt- og kraftunderskudd i Nord-Norge. I verste fall vil det fremtidige kraftunderskuddet medføre en rasjonering av kraft i Nord-Norge. Det er en alvorlig situasjon og vil medføre høye kraftpriser, og lite utvikling og etablering av nye arbeidsplasser.

Elektrifiseringen av Melkøya vil kunne redusere landets årlige CO2 utslipp med 2%. Dagens energisituasjon i Nord-Norge medfører imidlertid at vi må sette den planlagte elektrifiseringen av Melkøya på vent. Hvis Melkøya skal elektrifiseres, skal dette gjøres med et absolutt krav om at den kraften som trengs først må bygges ut i form av ny fornybar energi i Nord-Norge. Dagens kraftoverskudd i Nord-Norge, må forbeholdes utviklingen av etablerte og nye bedrifter som planlegger flere arbeidsplasser i denne delen av landet.

I januar 2023 gikk det ut et brev fra Statnett med avslag på 31 søknader om nettilknytning nord for Ofoten. Statnett behandler søknader fra aktører som vil ha et fremtidig behov på over 1 MW. Avslaget rammer både store industrisatsinger som Aker Horizons planer i Narvik, og mindre tiltak, som torskeslakteri, algeproduksjon og landstrøm til havbruksnæringa. Statnett begrunner avslagene med "at det ikke er ledig kapasitet i transmisjonsnettet" og at "reservasjon og tilknytning ikke kan gis før relevante nettforsterkningstiltak er idriftsatt eller kapasitet frigjøres i transmisjonsnettet".

Ved Melkøya utenfor Hammerfest planlegger Equinor å elektrifisere sitt LNG-anlegg gjennom strøm fra kraftnettet. Forbruket er beregnet å tilsvare nesten 3,2 TWH per år. Denne elektrifiseringen står i fare for å sette en effektiv stopper for annen industrietablering i store deler av Nord-Norge, da en betydelig del av landstrømmen allerede er reservert til Melkøya. Elektrifiseringen forutsetter også bygging av ny kraftlinje gjennom samiske reinbeitedistrikter. Dette kan ifølge NVE gi betydelige virkninger for reindriften.

Høyre vil pålegge Equinor å utvikle nye metoder for å nå målene i sitt klimaregnskap. Befolkning og næringsliv i Nord-Norge kan ikke alene bære dette ansvaret. Om videre elektrifisering av olje- og gassanlegg på land og til havs blir vedtatt, bør kraftoverskuddet sikres ved samtidig utbygging av ny fornybar energi, eller bruk av CO-fangst, slik at Norge ikke vedtas inn i et kraftunderskudd. Om dette ikke garanteres, må elektrifisering utsettes til kraftoverskudd og tilstrekkelig nett er bygget ut regional og nasjonalt.

Høyre vil:

- Utsette den planlagt elektrifisering av Melkøya til kraftoverskuddet i Nord-Norge er betydelig økt.
- Arbeide for at det settes i gang tiltak som bidrar til å bygge ut og sikre nok kraft og nettkapasitet i hele Norge.
- Identifisere ny kraftutbygging som kan realiseres i hurtigspor og implementere Høyres 12 tiltak for mer kraftproduksjon innen 2030
- Ta initiativ for at vi beveger oss bort fra først til mølla-prinsippet, og at reservert kapasitet av strøm omdeles etter nye kriterier som bedre ivaretar hensynet til utvikling av næringsliv og nye grønne arbeidsplasser.

Nordland Høyre
Troms- og Finnmark Høyre

5. Energipolitikk for framtida

Det er knapphet på energi, og et skrikende behov for mer fornybar energiproduksjon i Norge. Mange er med rette bekymret for høye strømpriser, energisituasjonen, og de konsekvensene dette gir norske forbrukere og bedrifter.

Dagens regjering framstår handlingslammet i utviklingen av energimarkedet og behovet for økt klimaomstilling. Skal vi dekke etterspørselen og samtidig elektrifisere samfunnet og nå klimamålene, noe vi

er nødt til, må vi handle nå. Høyre vil derfor ta et tydeligere grep og mener vi i større grad må se ulike tiltak i sammenheng.

Siden Norge lærte å temme vannet, har vannkrafta vært et fantastisk redskap som har bygd det norske samfunnet og gitt velstand i hele landet. Senere ble det også gjort kloke grep fra framsynte politikere da vi fant olje på norsk sokkel. Det har gjort Norge til en foregangsnaasjon i forvaltning av energiressursene. Kloke disponeringer av avkastningen har ledet fram til det samfunnet vi har i dag. Denne utviklingen ønsker vi skal fortsette, med nok tilgang på ren, rimelig og nok elektrisk kraft som konkurransefortrinn. Ny teknologi som muliggjør nullutslippssamfunnet i overskuelig fremtid, gjør at vi nå står overfor nye muligheter som krever nye løsninger fra dagens modige samfunnsbyggere.

Prognoser fra Statnett viser at vi om kort tid vil ha underskudd på kraft i både region og landet ellers. Forventet vekst i forbruk overskrider vesentlig forventet ny produksjon. Derfor blir det viktig at nye kraft- og nye energiløsninger etableres slik at Norge opprettholder konkurransefortrinn innen energi, og som gjør at planlagte etableringer i Norge faktisk blir realisert her. I tillegg er det registrert en formidabel økning i etterspurt effekt fra ny industri og andre næringsaktører. Den samlede etterspurte effektøkningen innebærer en tredobling av dagens effekt i nettet i Midt-Norge.

Etterspørselen og forbruksøkningen vitner om et optimistisk om nytenkende næringsliv og et samfunn i endring. Men i stedet for løsningene dagens regjering leverer med økt skattelegging av grønne initiativ, vil Høyre understøtte næring og industri ved å bidra til funksjonelle næringskjeder som skaper arbeidsplasser og felles skatteinntekter til vår velferd. Høyre mener verdiene først må skapes, deretter fordeles.

Dagens energimarked har fungert godt i 30 år med lave priser til forbruker og god konkurransekraft til næringslivet. I dagens situasjon med et Europa i krig og betydelig innfasing av uregulerbar kraft i nettet, ser vi behov for korrigerende og tilpasning av et nasjonalt regelverk og internasjonalt samarbeid. Flere land i Europa har tatt til orde for, og foreslått et system som i større grad frikobler fossil energi fra prisdannelsen fra fornybar energi. Dette kan i tilknytning til å etablere differansekontrakter, utjevne prissvingninger og gi større forutsigbarhet for forbruker og produsent.

Høyre mener:

- På kort sikt er det nødvendig å ha velfungerende priskompensasjonstiltak til bedrifter og forbrukere.
- Vi må sikre fortsatt god konkurransekraft til norsk kraftkrevende industri, og at norske forbrukere får vilkår som står i forhold til produksjonskostnader på kraft.
- Eksisterende kraftverk må sikres gode rammevilkår for opprusting og for enda bedre utnyttelse. Dette krever tilpassede incentiver og ikke uheldig skattlegging som forstyrrer og utsetter dette arbeidet, slik dagens regjering gjør.
- Vi må legge til rette for økt utbygging og oppgradering av fornybare energikilder som vannkraft, vindkraft, på land og til havs, og solkraft. Mer vindkraft på land bør i størst mulig grad realiseres gjennom fortetting av og utvidelser i eksisterende vindkraft områder. Dette vil bedre arealutnyttelse, utnytte eksisterende infrastruktur og spare inngrepsfri natur i større grad.
- Vi trenger et «smartere» strømmnett som øker kapasiteten og utnyttelsen av krafta. Støtte til ulike batteriløsninger i nettet, næringslivet, offentlige bygg og privat forbruker vil framskynde effektiviteten og begrense investeringsbehovet i nettet.

- Det må til en kraftig styrking av virkemidlene til ENØK-tiltak for næringsliv og privatboliger på kort og lang sikt.
- Vernede vassdrag og inngrepsfrie naturområder skal fortsatt ha et sterkt vern. Vi skal fortsatt ha et strengt vern av vassdrag som allerede er vernet, men ønsker å se på skånsom kraftutbygging av sidevassdrag. Både utbygger og kommunene må sikres gode og langvarige inntekter av kraftutbygging, gode insentiver er viktig for å sikre fremdrift i utbygging.
- Imøtekomme alle initiativ som kan bidra til ny produksjonskraft. Fortsatt være åpen for å vurdere kjernekraft og fusjonsenergi som fremtidig supplement til kraftsystemet.
- Elektrifisering av sokkelen må primært sees i sammenheng med Norges satsing på havvind, og ikke bidra til underskudd i kraftbalansen på land.
- At Røros kobler seg på nordover i strømmettet. Innlemmes i samme prisområdet som resten av Trøndelag, slik at det blir lik pris på strøm i hele fylket.

Trøndelag Høyre

6. Ja til mere energi, raskere

Norge og Europa står midt i en strømpriskrise. Vannmagasinene har blitt tappet langt ned, vindmøllene har stått uvanlig mye stille og Russland forsøker å splitte Europa ved å holde igjen gass. Norge og Europa trenger en mer energi mer enn noen gang, da er kjernekraft del av løsningen.

Vi trenger mer klimavennlig strøm i fremtiden. 60% av energien vi bruker i dag er utenfor strømmettet. Dette må elektrifiseres dersom vi skal klare å nå klimamålene våre. Dersom vi skal klare å elektrifisere 60% av energiforbruket vårt i tillegg til at vi skal legge til rette for ny industri vil energibehovet fremover være enormt høyt. Vi trenger mer energi i alle former; mer naturgass fra Barentshavet og utenfor Helgeland, blått hydrogen, havvind og vindkraft på land, vannkraft, solenergi og kjernekraft.

Strømkrisen har vist oss at vi trenger mer stabil strøm. Kjernekraft gir viktig grunnlast i energisystemet og sattes stort på av vårt søsterparti i Sverige som også har store innslag av vind- og vannkraft. Norges strømforsyning trenger mer stabil grunnlast når vi skal fase inn stadig mer fornybar kraft fra sol og vind.

Kjernekraft er en arealeffektiv energikilde. Kjernekraft produserer per areal mye mer strøm enn energikilder som for eksempel vindkraft. Et lite, modulært kjernekraftverk på størrelse med en fotballbane kan produsere like mye energi som 100 km² med vindmøller. Hvis vi skal bevare mest mulig natur samtidig som vi skal omstille oss til det grønne skiftet kommer vi ikke foruten kjernekraft.

Høyre vil:

- bygge ut vindkraft på land der det er lokal aksept for det, og legge til rette for lokale ringvirkninger
- utrede mulighetene for små modulære kjernekraftverk i Norge spesielt i Nordland
- i dialog med fiskerinæringen satse på havvind utenfor Helgeland og Vesterålen som kan ilandføre kraft til de to sterkeste kraftknutepunktene i Nordland som er i Narvik og Røssåga, hvor det er utvekslingskapasitet med Nord-Sverige
- satse på oppgradering av vannkraft og småkraftverk samt energieffektivisering
- satse på solenergi som kan spare vannmagasinene i sommerhalvåret
- utrede mulighetene for industriparkeer i Nordland der kjernekraft er blant kildene til strøm

- at Norge skal ta en ledende rolle i forskningen på Thorium samt tidevanns- og bølgekraft
- utnytte bioenergiressursene i Norge i større grad enn nå
- at Norge skal forske mer på fusjonskraft hvor vi allerede har forskningsmiljøer i forskningsfront i Norge

Nordland Høyre

7. Åpne døren for Norsk Kjernekraft AS

Som nasjon har Norge mange naturgitte fordeler, særlig når det kommer til kraftproduksjon. Vi har en kyst utsatt for mye vind, vi har olje og gass som venter på oss på havets dyp og vi har mange, høye fjell som gir gode forutsetninger produksjon av vannkraft.

I en fornybar verden endrer likevel disse fordelene seg. Med unntak av vannkraft er alle de andre energiformene avhengige av gitte klima- og værforhold. Det vil gjøre oss sårbare i fremtiden.

Som nasjon har vi som oftest ikke hatt mangel på energi. Fremover kan dette endre seg, og innen 2027 forventer Statkraft at Norge kan ha et kraftunderskudd. Samtidig som vi går mot et kraftunderskudd skal vi satse på nye grønne og strømkrevende næringer. Vi er derfor avhengige av økt kraftproduksjon.

Politikere kan bare gjette seg frem til hvilke næringer dette er. Det betyr at vi aldri skal legge alle eggene i en kurv. Når et norskeid, privat energiselskap ønsker å produsere kjernekraft i Norge – bør vi derfor være positive til det.

Kjernekraft har åpenbart sine nedsider. Men det har vindkraft på land, vannkraft og solkraft også. Det kler Høyre dårlig å si nei til private initiativer. Det er utenfor politikeres oppgave og mandat å gjennomføre økonomiske risikoanalyser og analyser av kompetanse. Analysene kan og skal vi overlate til det private.

Det er vår jobb å imøtekomme dem, gå i dialog med dem og tilrettelegge for dem – ikke stikke kjepper i hjulene. Vår eneste oppgave er å sørge for at tryggheten og sikkerheten er godt ivaretatt.

Høyre vil:

- Åpne for samarbeid mellom det offentlige og det private i produksjon av kjernekraft.
- Vurdere behovet for kjernekraftproduksjon opp mot fremtidige energibehov og klimamålene.
- Stille strenge krav til sikkerhet i produksjonen og lagring av avfall.

Unge Høyres Landsforbund

8. Dagens og morgendagens kraftsystem

Strøm og energi, herunder mangelen på den og de prisvirkningene det medfører, har preget den offentlige debatten det siste året, og blitt til noe de fleste nå har et svært bevisst forhold til. Kommisjoner og offentlige utredninger peker på at det haster med å bygge ut mer energi raskere, samt å tilrettelegge mer effektiv bruk av eksisterende kraft.

Staten og regjeringen må være sitt ansvar bevisst, og få fortgang på dette. Samtidig må den pågående strømpriskrisen håndteres og tiltak forbedres, slik at husholdninger og bedrifters økonomi blir mindre presset og tilliten til energisystemet opprettholdes.

Norge er fremfor alt et energiland, med verdensledende bedrifter og kompetanse. I overgangen til et lavutslippssamfunn kan og må Norge opprettholde denne posisjonen ved å spille videre på vår kompetanse, oppfinnsomhet og gründermentalitet.

Strømpriskrisen

Strømprisene har det siste året vært unormalt høye, noe som for de fleste husholdninger utgjør et betydelig innhogg i privatøkonomien. Dette til tross for en omfattende statlig støtteordning.

Når strømprisen mangedobles stiger inntektene fra merverdiavgiften (mva.) til staten tilsvarende. I 2022 tok staten inn mange milliarder kroner ekstra på mva. Slik det ser ut vil den det også i 2023. Det skyldes at mva. er en proSENTSATS. Den utgjorde noen øre da strømprisen var normal, altså rundt 30 øre. Nå utgjør mva. enkelte timer og dager nærmere en krone pr kw/t.

Staten tar 23% ekstra særavgift av kraftselskapene når strømprisen er over 70 øre. Et såkalt høyprisbidrag. Dette begrunnes med at priser over dette er å anse som en svært høy pris sammenlignet med produksjonskostnaden per kw/t. Dette resulterer i at staten tidvis tar inn mer i mva. ved høy strømpris, enn det faktisk koster å produsere strømmen. Høyre mener det er urimelig at staten henter inn både høyprisavgift og mva. ved strømpris over 70 øre/kwt.

Høyre er ikke mot mva. på strøm, så lenge strømprisen er normal. Når strømprisen stiger så mye at staten velger å ta et høyprisbidrag, virker det rart at man samtidig beholder samme mva.-sats.

Strømstøtteordningen har forbedringspotensial. Staten dekker 90 % av gjennomsnittlig strømpris over 70 øre i løpet av en måned. De fleste har et forbruk som varierer gjennom døgnet og bruker mer når strømprisen er høy. Det betyr også at man betaler mer mva. enn snittprisen skulle tilsi.

Høyre mener:

- At det ikke skal kreves inn merverdiavgift for den delen av strømkostnaden som overstiger 70 øre per kw/t.
- Det må jobbes for å utjevne prisforskjeller på strøm mellom landsdelene ved å styrke overføringskapasiteten.

Energinasjonen Norge

Dagens situasjon med høye kraftpriser skyldes i all hovedsak president Putins angrepskrig mot Ukraina. Europa har fortjenestefullt kuttet av gassleveranser fra Russland som et mottiltak. Dette har i tur lagt press på produksjonskapasiteten i resten av Europa. Selv om det er riktig og nødvendig og kutte russisk gass fra energimiksen, har det samtidig avdekket sårbarheter i systemet. Per i dag er ikke den fornybare energien som er bygget ut robust nok til å sørge for forsyningssikkerhet og lave strømpriser for husholdningene, bedrifter og industri. De neste årene må vi som samfunn produsere mer strøm og satse på flere energikilder, også for å nå de internasjonale klimaforpliktelsene våre.

Kompetanse

Høyre ønsker en fremtidsrettet energinæring. Samtidig må vi huske på at vi skal ha olje og gass i mange år fremover, og at de inntektene denne industrien fører med seg danner grunnlaget for omstillingen som kommer. Selv om fornybare energikilder kommer til å spille en viktigere rolle i energimiksen fremover, vil olje- og gassnæringen fortsatt være Norges viktigste næring i overskuelig framtid.

Oljenæringen besitter en unik kompetanse som skaper grobunn for nye innovasjoner og fornybar energi, noe som igjen vil gi penger til statskassen og bevare viktige arbeidsplasser. Hovedfokuset i tiden fremover må være hvordan norsk industri og næring skal være verdensledende i ny teknologi og i det grønne skiftet. Skal vi oppnå dette må vi støtte privat verdiskaping, samt skape et bedre arbeidsmarked. Sannheten er at morgendagens industri og næring er tett knyttet til norsk klimapolitikk. Skal vi klare klimamålene som har blitt satt, er vi avhengige av å være nytenkende i eksisterende næringer, på samme tid som vi er åpne for ny, grønn industri.

Høyre vil gå i front for å styrke energihovedstaden som motor for nye arbeidsplasser og videreutvikling av næringslivet vårt. Vi vil blant annet gjøre dette ved å jobbe for mer fornybar energiproduksjon. Det må tilrettelegges for økt bruk og produksjon av biogass, vannkraft, offshore vind, solenergi og andre typer fornybar energi. Det må også identifiseres relevante prosjekter for karbonfangst og lagring for å redusere klimagassutslipp fra industri og olje- og gassproduksjon. På sikt kan dette muliggjøre industriell utvikling av hydrogen.

Mye av den kompetansen som den norske energiindustrien besitter i dag kan overføres til andre områder som havvind, karbonfangst, renseteknologi, miljøvennlig skipsdesign og mye mer. Et av de langsiktige målene må være å beholde så mye som mulig av den opparbeidede kompetansen, og på sikt klare å omstille resten av industrien på en slik måte at den ikke bare overlever, men at den fortsetter å vokse.

Høyre vil derfor:

- At nye næringer etableres i nærheten av olje- og gassnæringene, som kan nytte den opparbeidede kompetansen der den allerede finnes.
- Videreutvikle og trappe opp investeringskapitalen til Nysnø, for ytterligere investeringer i grønne arbeidsplasser og nye klimaløsninger.
- Fortsette arbeidet med å sikre energinæringen forutsigbare rammevilkår og tilgang til nye leteområder, slik at videre investeringer og rekruttering til bransjen kan fortsette.
- At prisøkningen på CO₂-kvoten bør gå inn i et CO₂-fond, til å videreutvikle løsninger på ny og eksisterende grønn industri.
- Åpne opp for "contracts for difference" i grønn næring, for å gi forutsigbarhet til nye industrier.

Kraftmangelen

Norge trenger en kraftig satsing på bedre utnyttelse av våre kraftressurser og tilgang på ny energi. Vi kan ikke vente på havvindutbyggingen som først kommer om 10–12 år. Behovet for kraft kan komme til å overstige kraftproduksjonen i Sør-Norge allerede i 2026.

Industriplanene er store, og satsingsviljen er enda større. Søknadsregimet for tilgang på strøm fra nettet må gjennomgås med tanke på om dagens «først til mølla» prinsipp skal vurderes opp mot samfunnsnyttens, verdiskaping og jobbskaping. Det er mye som krever strøm i årene som kommer, med elektrifiseringen av samfunnet og grønn omstilling. Uten mer tilgjengelig kraft må denne strømmen hentes fra våre naboland og da risikerer vi at det norske konkurransefortrinnet forsvinner.

Høyre vil:

- Lage skattemessige ordninger som gjør det lønnsomt å ruste opp eksisterende vannkraftverk a la Lyse 2 i Lysefjorden. Her er det et stort potensial som kan realiseres raskt, og uten nye skjæmmende naturinngrep.

- Sikre nok kraftproduksjonen nå før vi blir avhengige av import fra utlandet, og elektrifisere oljeinstallasjoner uten strøm fra land (eks: vindmøller eller mer effektive gassturbiner)
- Fortsett arbeide for at det etableres et eget energidirektorat. Det kan enten være som en utvidelse av aktivitetene til Oljedirektoratet, eller ved flytting av hele eller deler av Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).
- Beholde forutsigbare rammevilkår for energinæringen for å sikre både fremtidige investeringer og rekruttering.
- At all strøm fra Utsira Nord føres inn på land.

Lavutslippssamfunnet

Selv om Norge i stor grad drives av grønn vannkraft, er vi en betydelig bidragsyter til globale klimagassutslipp. Gjennom Paris-avtalen har verden forpliktet seg til å redusere sin avhengighet av fossile energikilder. Selv om Norge per februar 2023 er den viktigste produsenten av naturgass til det europeiske markedet, og tjener gode penger på dette, må vi rigge oss for en tid der det er mindre etterspørsel etter oljen og gassen som produseres av Norge. Høyre vil utnytte mulighetene som ligger i overgangen til et lavutslippssamfunn, og de industrielle og teknologiske mulighetene som finnes her.

Karbonfangst- og lagring

Vi bør aktivt bidra til teknologiutvikling og klimagassreduksjoner både i Norge og globalt. Karbonfangst- og lagringsteknologi legger grunnlag for en fremtidsrettet lavutslippindustri i Norge. Oljedirektoratet beregnet potensialet for lagring på norsk sokkel til rundt 83 milliarder tonn CO₂, som tilsvarer EUs samlede utslipp i 25 år. Dette gir store industrielle muligheter for norske bedrifter, og kan skape tusenvis av nye arbeidsplasser. Derfor vil Høyre satse mer på karbonfangst- og lagring. Karbonfangst- og lagringsprosjekter bør derfor bli utviklet og satset på av både statlig eide og private selskaper. Lagring av CO₂ bør bli et investeringsprosjekt fra staten sin side. Derfor vil Høyre øke støtten til Gassnova og CLIMIT, som begge fremmer teknologiutvikling innen karbonfangst- og lagring.

Høyre vil:

- Fortsette satsingen på karbonfangst- og lagring
- Støtte fortsatt utvikling av Langskip og være positive til kommersielle lagringsprosjekt som Errai og Smeaheia. Inkludere CO₂-binding i skog på samme måte som EU gjør i sitt klimaregnskapet, og stimulere til økt satsing på skogen som CO₂ binder.
- At alle fremtidige industrisenter skal bygges med karbonfangstteknologi etter hvert som den blir tilgjengelig.
- At Norge skal ha som mål å være verdensledende i CCS-teknologi
- Utrede muligheten for et CO₂-rør mellom Europa og norsk sokkel
- Øke støtten til Gassnova og CLIMIT
- Vurdere innføringen av grunnrenteskatt for lagringsprosjekter på norsk sokkel for å sikre fordeling av inntekter basert på felles naturressurser
- At det lages en plan med mål om raskere utlysning av lagringslisenser for CO₂ på norsk sokkel

Hydrogen

Hydrogen er en energibærer som ved forbrenning omgjøres til vann, og altså ikke bidrar med CO₂-utslipp. Det egner seg godt som drivstoff til både transport og industri, spesielt der elektrisitet ikke har nok

rekkevidde eller sliter på grunn av høy temperatur. Hydrogen omtales ved bruk av ulike farger, basert på dens produksjonsmetode. Grønn hydrogen er energikrevende å produsere da den lages gjennom elektrolyse av vann fra fornybar strøm. Rosa hydrogen lages også fra elektrolyse av vann, men ved hjelp av strøm fra atomkraft. Blått hydrogen lages av naturgass med karbonfangst og er ikke like energikrevende. Med prosesseringsanlegg for gass på land og tilhørende gassinfrastruktur til Europa og etter hvert store mengder variabel kraft tilgjengelig i nettet, vil Norge være et naturlig sted for produksjon av ulike typer hydrogen. Satsing på hydrogen i Norge vil være et godt eksempel på hvordan vi kan bygge videre på den kompetansen vi har opparbeidet oss og samtidig utvikle nye områder hvor vi kan skape verdier. For å sette omstillingen i høygir vil vi legge til rette for en helhetlig verdikjede innen hydrogen. Dette innebærer at vi skaper et marked i Norge der vi både produserer, distribuerer og bruker hydrogen.

Høyre vil:

- Ta initiativ til etablering av «knutepunkt» for hydrogen.
- Etablere en infrastruktur for å produsere og levere hydrogen til global transportvirksomhet og industri.
- At Statens primære rolle i hydrogensatsingen skal være å prioritere penger til forskning og utvikling.
- Jobbe for at hydrogen skal være et reelt alternativ for klimakutt i industrien
- Være pådriver for storskala produksjon og eksport av blått hydrogen i Norge
- Strebe etter å produsere hydrogen gjennom prosesser med minst mulig energitap
- At grønt hydrogen i all hovedsak skal produseres fra kraftoverskudd fra variabel kraft som vind- og solkraft
- Kjernekraft egner seg svært godt til energieffektiv produksjon av hydrogen

Kjernekraft

Høyre stiller seg positive til å utforske de mulighetene som ligger i kjernekraft, og er spente på kommende konsepter som utfordrer dagens kjernekraftanlegg, som både er tidkrevende og dyre å etablere. Kjernekraft er energitett, arealeffektivt og trygt. Samtidig bidrar det til en stabil produksjon av strøm, i motsetning til andre væravhengige alternativer. Det prøves allerede ut kjernekraftverk med thorium som brensel, og Norge er et av landene i verden med størst forekomster av dette grunnstoffet.

Fremveksten av såkalte små, modulære kjernekraftverk, som for eksempel kan plasseres og benyttes i forbindelse med energikrevende industri, er spennende og Høyre mener staten må være fremoverlent i møte med slike initiativ, og velvillig innstilt overfor private selskaper som ønsker å bygge og drifte denne type anlegg i Norge.

Høyre vil:

- Utrede kjernekraft i Norge
- At Norge skal bidra aktivt med forskning på kjernekraft.
- Sette i gang FoU-prosjekter med thorium som brensel.
- At Norge bør bli medlem av relevante forskningsfora og internasjonale organisasjoner innen kjernekraft.
- Åpne for samarbeid mellom det offentlige og det private i produksjon av kjernekraft.

- Stille seg positiv til etablering av kjernekraft i Norge så fremt konsesjonsvilkårene i atomenergiloven oppfylles, herunder at alle krav til sikkerhet for mennesker og miljø ivaretas.

Rogaland Høyre

9. Energi til næring

Tilgang til sikker og rimelig strøm har sikret Norge utvikling, vekst, velferd, og dette har vært et viktig konkurransefortrinn for landet. Fra naturens side er vi gitt et stort overskudd med fleksibel vannkraft.

Det siste året har situasjonen blitt snudd på hodet. For Sør-Norge har konkurransefortrinnet med tilgang til ren, rimelig og fornybar kraft for næringslivet blitt erstattet av rekordhøye strømpriser. Vi har på kort tid gått fra å ha kraft som konkurransefordel til å få høye strømpriser som en konkurranseulempe. Det kan ikke fortsette over tid.

Høye strømpriser får store konsekvenser for vårt næringsliv og for vår industri, og i tillegg forverrer regjeringens kraftskattepakke den krevende situasjonen. I stedet for at økte konsesjonskraftsinntekter og høye utbytter fra kraftselskapene går til kommunene og næringslivet i de områdene som opplever høye strømpriser går nå det meste av ekstraintektene til staten. Det er penger som heller burde vært brukt på investeringer som bedrer kraftsituasjonen og tiltak for å kompensere for høye strømpriser til næringslivet vårt.

Vi kan ikke skattlegge oss ut av krisen. Det vi trenger er tydelige og gode politiske prioriteringer. Å prioritere betyr å gi forrang til noe og dermed velge bort noe annet. Etter ett år med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering prioriteres det feil.

Høyre ønsker å føre en energi- og næringspolitikk som skaper vekst og arbeidsplasser. Da må vi føre en skattepolitikk som gir incentiver til å investere. Vi må føre en energipolitikk som får ned kraftprisene uten å gå på tvers av EØS-avtalen og vårt samarbeid med Europa. I den offentlige debatten får EU, ACER og kraftkabler skylden for høye kraftpriser. Realiteten er ikke så enkel. Hovedforklaringen er et kraftmarked med lite tilgang på gass forårsaket av Russlands krigføring i Ukraina.

For Norges del kommer i tillegg at kalde og tørre vintre i 2021 og 2022 økte strømforbruket og tappet våre magasiner. Variasjonen i pris følger også variasjoner i været. Derfor har vi det siste året hatt rekordhøye priser, mens vi tilbake i 2020 hadde gleden av rekordlave priser. Det er både fordelen og ulempen med å være en vannkraftnasjon som Norge.

I tillegg slår lange perioder med lite vind på det europeiske kontinentet også ut i betydelige og rekordhøye pristopper i det europeiske kraftmarkedet som vi er en del av.

Men kraftkabler og energisamarbeid med Europa er ikke noe nytt. Det har vært en styrke for norsk energipolitikk siden 60-tallet, og det har tjent en væravhengig kraftnasjon som Norge godt. Det nye er at kraftpolitikken også blir brukt i et storpolitisk spill.

Det gir en ekstra dimensjon til kraftpolitikken vår. Sikkerhetspolitikk.

Å strupe energisamarbeidet vårt med Europa i en tid hvor våre naboland og venner skriker etter mer energi ville vært en usolidarisk politikk som ikke ville tjent nasjonen Norge.

Vi må heller ikke glemme at i en stadig mer urolig verden er gjensidig avhengighet av hverandre den viktigste garantien vi har mot krig og konflikt. Å knytte oss til det europeiske kraftmarkedet gir oss en

sikkerhetspolitisk garanti som knytter våre alliertes interesser til våre. Energi vil alltid være en ressurs og et gode som er viktig i internasjonal storpolitikk. Et integrert kraftmarked med våre allierte gir oss ikke bare sikkerhetspolitiske garantier, men en realpolitisk og nødvendig innsats for å beskytte Norge. Krigen i Ukraina viser oss hvor viktig det kan være.

Høyre mener at strømprisen er for høy, og vi har derfor allerede foreslått flere kraftfulle tiltak for redusere prisene. Det er viktig på kort sikt å få på plass mekanismer som gjør strømreregningen også kan reduseres for næringslivet. Det må være mulig når vi vet at kraftinntektene til det offentlige stiger til rekordhøye nivåer som følge av de høye energiprisene.

Vi må bygge ut mer fornybar kraft for å redusere prisene og sikre krafttilgang til nye næringer. Infrastrukturen mellom nord og sør i Norge må bygges ut for få et mer velfungerende kraftmarked på hjemmebane, og vi må bruke eiermakten i våre kraftselskap til å sikre industri- og næringsliv tilgang på rimelig energi. Norge er tjent med et tett integrert Europa som driver handel med hverandre. Rundt 80 prosent av vår eksport går til EU og Storbritannia. Norsk gass og infrastruktur med rørledninger til kontinentet er viktige i europeisk energiforsyning og norsk verdiskaping, og det samme er kraftkablene med strøm. En god internasjonal handelsavtale må tjene alle parter, og da kan vi ikke melde oss ut av det europeiske fellesskapet. Høyre mener vi må jobbe for å forbedre, utvikle og fornye vår kraftpolitikk og samarbeid med EU og Europa. Det tjener både Norge og Europa på.

Høyre vil:

- Bevare vår konkurransefordel og arbeide for sikker tilgang til rimelig kraft for norske husholdninger og bedrifter.
- Jobbe for å tilby næringsliv og industri gunstige og forutsigbare fastprisavtaler.
- Sikre at deler av de økte offentlige inntektene fra høye kraftpriser brukes til å øke strømstøtten til privatpersoner og næringslivet for å sikre konkurransekraft og tilgang til rimelig strøm.
- Sterkt redusere regjeringens kraftskattepakke og trekk i overføringer til kommuner og fylkeskommuner med konsesjonskraftsinntekter.
- Redusere skatte- og avgiftsnivået til næringslivet generelt med mål om å bedre konkurransebetingelsene til våre bedrifter.
- Bygge ut mer fornybarkraft Norge i form av vind, vann og solenergi.
- Være positive til at land i Europa utvider og utvikler sine atomkraftanlegg.
- Utvikle strømmettet i Norge og sikre tilgang til industriutvikling.
- Øke overføringskapasiteten mellom nord og sør.
- Bevare og utvikle norsk energipolitikk som en integrert del av norsk sikkerhetspolitikk.
- Ha som mål at Norge på sikt skal etablere kjernekraft som en pålitelig energikilde i landet.

Agder Høyre

10. Statlig støtte til rensing av kloakk rundt Oslofjorden

Gjennom prosjektet Frisk Oslofjord har man i dag god kunnskap om hva som skal til for å restaurere livet i Oslofjorden. De klart viktigste tiltakene er redusert avrenning fra landbruket og rensing av kloakk.

Redusert avrenning fra landbruket gjennom krav om dekkvekster og vernesoner mot vassdrag, må staten bidra til i samarbeid med landbruksinteressene.

Rensing av næringssalter i kloakk må skje i nært samarbeid mellom statlige myndigheter og kommunene som har utslipp i Oslofjorden og til elver som renner ut i fjorden.

Behovet for rensing av næringssalter fra kloakk har vært kjent for kommunene langs Oslofjorden i over 20 år, men tiltaket har vært altfor kostnadskrevenne til å kunne gjennomføres over kommunenes budsjetter alene. Det gjelder fortsatt. Skal Norge oppfylle sin forpliktelse til restaurering av livet i Oslofjorden innen 2030, må det på plass et interkommunalt samarbeid, samt en statlig støtteordning for rensing av kloakk, hvor stat og kommune finner en fordelingsnøkkel for kostnadsdeling slik at kommunene langs fjorden gjennomfører sine planlagte renseprosjekter innen 2030.

Vestfold og Telemark Høyre

11. Vi kjenner problemene – nå skal Oslofjorden reddes!

Gjennom regjeringen Solbergs «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv» fikk vi endelig et felles kunnskapsgrunnlag for hva som bør og må gjøres for å redde Oslofjorden.

Oslofjordrådet, prosjektet Frisk Oslofjord og en rekke andre organisasjoner og tiltak jobber for å løse problemene. Vi har med andre ord nok kunnskap om at fjorden nærmer seg økologisk kollaps – nå er det tid for handling.

De klart viktigste tiltakene er redusert avrenning fra landbruket og avløpsvann. Det må til en samordnet innsats, derfor må også staten mer aktivt inn i arbeidet.

Behovet for rensing av næringssalter fra avløpsvann har vært kjent for kommunene langs Oslofjorden i over 20 år, men tiltakene har vært altfor kostnadskrevenne til å kunne gjennomføres over kommunenes budsjetter alene. Skal Oslofjorden kunne reddes innen 2030, må det på plass interkommunale samarbeidsprosjekter, samt en statlig støtteordning for rensing av avløpsvann. Strømningene og vannbevegelsene i Oslofjorden gjør at utslipp i ytre deler av fjorden også ender opp lenger inne, der problemene nå er størst. Derfor må vi ta grep langs hele fjorden.

Vi har utfordringer knyttet til ledningsnett for vann og avløp, med et anslått etterslep på over 330 milliarder kroner. Høyre vil arbeide for løsninger som ikke velter hele denne kostnaden over på forbrukerne.

Landbruket i kommuner som er geografisk langt fra fjorden har også en stor effekt på utslippene. Dette inkluderer hele nedbørsfeltet fra Røros og til utløpet av Glomma. Problemet er blant annet knyttet til at på høsten klarer ikke plantene å ta opp næringssalter på samme måte som om våren, og det renner ut i elver og vassdrag som ender i Oslofjorden. Det er flere måter dette kan løses på, uten at det er ødeleggende for de selvstendig næringsdrivende som driver landbruk. Bonden lever av naturen, og ingen vet bedre enn de hvor viktig en ren og bærekraftig natur er. Kravene for høstpløying bør bli strengere, og dekkvekster og vernesoner mot vassdrag må tas i bruk i mye større grad. Merkostnader for dette bør dekkes inn gjennom jordbruksforhandlingene.

Oslofjorden er Europas mest besøkte fjord, og det fjordområdet med tetteste antall småbåter, faktisk nærmere 400 000 båter. I tillegg er dette Norges største hytteområde og en stor reiselivsdestinasjon. For svært mange av landets innbyggere er Oslofjorden en av våre største ressurser for næring, fritid og rekreasjon. En redning av Oslofjorden gjøres gjennom et bredt samarbeid, og ikke at hver enkelt kommune

langs fjorden finner opp kruttet på nytt. Dagens vannforvaltning er fragmentert og legger begrensninger som står i veien for helhetlige løsninger. Vi kjenner til problemene, og hvordan de kan løses. Nå skal Høyre redde Oslofjorden!

Høyre vil:

- Stramme inn reglene for pløying om høsten
- Få på plass flere dekkvekster og vernesoner mot vassdrag
- Innføre strengere sanksjoner for kommunene ved lekkasjer fra renseanlegg
- Innføre en støtteordning for å gjennomføre planlagte renseprosjekter innen 2030 der staten skal spille en viktig rolle
- Kreve rensing av avløpsvann også i ytre deler av fjorden
- Endre vannforvaltningen i Norge til å se mer helhetlig på problemene
- Legge til rette for at nødvendig naturrestaurering kan begynne på egnede områder
- Stimulere til næringsutvikling som har som mål å bidra til å redde Oslofjorden
- At rensekravene endres fra prosentvis rensing av avløpsutslippene, til å sette et tak på utslipp ut fra fjordens tåleevne
- Det utarbeides en tiltaksplan for Mjøsa med sideelver etter mønster av den planen regjeringen har vedtatt for Oslofjorden

Vestfold og Telemark Høyre
Arbeidsutvalget i Viken Høyre
Innlandet Høyre
Oslo Høyre

Familie og kultur

12. Fritidstilbud for alle

FNs barnekonvensjon slår fast at alle barn og unge har rett til fritid og lek, og til å delta i kunst- og kulturliv. Dessverre får ikke alle unge i Norge oppfylt dette i dag.

Å delta i fritidsaktiviteter er viktig av flere årsaker. Det er sosialt og gir mestring, mening og tilhørighet. Man har det gøy, får venner og viktige erfaringer. Fritidsaktiviteter er også en arena for inkludering og for å forhindre utenforskap.

Høyre er opptatt av at familienes privatøkonomi ikke skal avgjøre om barn og unge får muligheten til å delta i fritidsaktiviteter. Høyre i regjering lanserte i 2015 Norges første strategi for barn som lever i fattigdom. Denne ble revidert og oppdatert i 2021 gjennom strategien «Like muligheter i oppveksten», som pekte på 65 ulike tiltak for å redusere sosiale forskjeller og gi alle unge muligheten til å delta. Strategien fulgte opp FN's bærekrafts mål om å utrydde alle former for fattigdom og målet om at ingen skal utelates.

Dagens regjering har ikke fulgt opp dette arbeidet. Den har blant annet fjernet forsøksordningen med fritidskort og halvert skattefradraget for gaver til lag og foreninger. Samtidig fører dyrtid og nedgang i økonomien til at flere familier sliter med å betale kontingenter og treningsavgifter. Regjeringens politikk fører til at færre unge kan delta i aktiviteter, dersom ikke kommunene de bor i tar et særskilt ansvar.

Ikke alle barn og unge ønsker å spille fotball eller gå på ski, og det er viktig med et variert tilbud av aktiviteter for å treffe alle. Det forutsetter samarbeid mellom kommuner, og et tilbud av både organiserte og uorganiserte aktiviteter. Høyre mener at også den halvparten av norske ungdommer som ikke deltar i organiserte fritidstilbud må sikres et godt tilbud.

Høyre vil:

- Øke barnetrygden.
- Sørge for at barn fra lavinntektsfamilier får støtte til medlemskap og aktivitetsavgifter gjennom fritidsstipend.
- Gjeninnføre en byråkratisk ordning med fritidskort rettet mot barn som vokser opp i lavinntektsfamilier.
- Gjeninnføre gaveforsterkningsordningen og utvide denne til også å inkludere idrett.
- Bidra til at utlånsordninger som BUA videreføres og styrkes.
- Prioritere utvikling av fremtidsrettede aktivitetsarenaer som er tilrettelagt for sambruk og flerbruk.
- Arbeide aktivt for å spre informasjon om kultur- og fritidstilbud i og på tvers av kommuner, f.eks. gjennom ordninger som aktivitetsguider, og bidra til at kommunene samarbeider om tilbud.
- Sørge for et godt samarbeid mellom skole, lag og foreninger om å utvikle gode fritidstilbud etter skoletid.
- Støtte prosjekter som bidrar til at personer med funksjonsnedsettelse kan ta del i idrett og andre aktiviteter.
- Oppfordre frivilligheten til å etablere fadderordninger for foreldre med flyktning- eller innvandrerbakgrunn.
- Videreutvikle samarbeidet mellom frivilligheten, næringslivet og sosiale entreprenører om utvikling av fritidstilbud for barn og unge.
- Arbeide for at alle kommuner utarbeider helhetlige handlingsplaner for barn og unges oppvekstvilkår, inkludert tiltak mot fattigdom.
- Støtte at alle kommuner etablerer en frivillighetsplan og deler ut en årlig frivillighetspris, for å stimulere til og synliggjøre verdien av frivilligheten.
- Øke strømstøtten til lag og foreninger.
- Videreføre prosjekter på kommunalt- eller fylkeskommunalt nivå, for kulturapper for barn og unge med rabatterte priser på fritidsaktiviteter.
- Doble satsen for skattefradrag for gaver til frivilligheten, for å komme på nivå med ordningen Solbergregjeringen innførte.
- Arbeide for å etablere ledsagerordninger for personer med nedsatt funksjonsevne for å legge til rette for at flere skal kunne delta på idretts-, fritids- og kulturaktiviteter, i tillegg utrede ledsagerordninger tilpasset paraiddrettsutøvere.

Viken Høyre

13. Bedring av livsvilkår for aleneforeldre

Høyre skal være partiet som støtter aleneforeldre med treffsikre tiltak som hjelper de som trenger det mest. Vi skal støtte aleneforeldre så godt vi kan – og huske på at barnas beste alltid må stå i fokus. Derfor må vi styrke og sikre oppvekstvilkårene til barn som ikke bor sammen med begge foreldrene sine, spesielt barn som vokser opp i familier med vedvarende lav inntekt. Det betyr at vi må jobbe målrettet for å skape like muligheter for aleneforeldre til å delta aktivt i arbeids- og samfunnslivet. I det politiske handlingsrom handler dette først og fremst om støtteordninger som kan sikre en best mulig omsorg for barna.

Så mye som nesten tjue prosent av alle barn i Norge vokser opp med en aleneforelder. Høyre vil sikre de beste oppvekstvilkårene for alle barn og det innebærer også å arbeide for å unngå konflikt mellom foreldrene. Det innebærer å bedre aleneforeldres økonomiske situasjon, slik at alle barn kan sikres gode og forsvarlige oppvekstvilkår uavhengig foreldrenes inntekt og sivile status.

Det er større sjans for at barn med aleneforeldre lever i fattigdom, og ulikheten i inntekt mellom aleneforeldre og andre familier har økt gjennom de siste årene. For eksempel har mange aleneforeldre ikke tilgang på stabil bolig på grunn av dårlig økonomi.

Høyre i regjering gjennomførte mange tiltak for å styrke barnefamilienes økonomi. Barnetrygden ble økt for første gang siden 1996. Det ble blant annet innført gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling i barnehage for familier med lav inntekt, billigere SFO, fritidskort for å gi alle barn og unge mulighet til å delta på minst én fritidsaktivitet og økt bostøtte til barnefamilier med lav inntekt.

Det er likevel behov for å gjøre mer for aleneforeldre med lav inntekt. Det er behov for flere konkrete og treffsikre tiltak. Aleneforeldre skal ikke oppleve ekskludering og utenforskap på grunn av dårlig økonomi, og derfor må vi ha ordninger som sørger for en levedyktig økonomi og forebygge ensomhet og isolasjon. Vi har et ansvar for at alle barn vokser opp i trygge økonomiske kår.

Dessverre opplever mange aleneforeldre vanskelige konflikter i sammenheng med brudd med den andre forelderen. Barna skal så langt det er mulig skånes for slike konflikter. Høyre vil derfor ytterligere styrke familievernkontorene slik at barna ikke brukes i konflikten mellom foreldrene, og sørge for at barna blir hørt og får tilbud om hjelp dersom de har behov for det for å kunne håndtere en vanskelig situasjon mellom foreldrene.

Aleneforeldre kan møte utfordringer når det gjelder spesialisthelsetjenesten fordi man som hovedregel trenger samtykke fra begge foreldre for å gi behandling. Vi må ha klare retningslinjer for helsepersonell som sikrer at alle barn som trenger hjelp skal få det.

Høyre vil også legge til rette for at vi får flere frivillige sentraler som kan bistå aleneforeldre med barnepass på kveldene og i helgene. Vi ønsker flere tiltak som Rødhette i Oslo som drives av aleneforeldre, men det krever også plass i budsjettene for å bistå lokale aktører.

Høyre vil:

- Øke barnetrygden
- Legge til rette for flere treffsikre ordninger som hjelper de som faktisk trenger det i stedet for universelle løsninger som øker forskjellene mellom aleneforelderfamilier og andre barnefamilier.
- Utvide barnehagetidene og gi aleneforeldre som jobber turnus første prioritet på plass i utvidet åpningstid.

- Styrke familievernet for å sikre trygge oppvekstvilkår og skåne barn på best mulig vis for foreldrenes konflikter.
- Legge til rette for mer tilgjengelig behandlingstilbud fra spesialisthelsetjenesten, og tilby alle barn med familier med høyt konfliktnivå mulighet til å få psykisk helsehjelp.
- Sørgе for alle barn skal kunne delta i fritidsaktiviteter.
- Tilføre lokale aktører kommunale støtte for å sikre frivillige tiltak som kan gi aleneforeldre et nettverk og avlastning, som f.eks. Aleneforeldreforeningens tilbud «Rødhette» i Oslo.

Tage Pettersen
Turid Kristensen
Anne Lindboe
Guro Angell Gimse

14. Et mer familievennlig barnehageopptak

En barnehageplass er ikke bare en rett til å levere barnet til et pedagogisk dagtilbud, men også nøkkelen til foreldrenes deltagelse i arbeidslivet og barnas inngangsbillett til det sosiale fellesskapet der de bor. Vi har et godt barnehage tilbud i Norge, men måten opptaket er organisert på gjør at en del familier får store utfordringer med å få hverdagen til å gå opp.

Mange av barna får sine aller første og aller beste venner i barnehagen, og følger dem gjennom hele barnehagen og hele skoleløpet. Dagens barnehagelov er innrettet slik at desemberbarna i dag er de eneste barna som ikke har rett til å begynne i barnehagen sammen med resten av kullet de senere skal gå i klasse med. Det holder foreldre utenfor arbeidslivet, barna utenfor det sosiale fellesskapet og gir familier over hele landet logistikkmessig hodepine. Høyre vil endre barnehageloven. Slik at opptaksperiodene blir mer fleksible innfor rammer som kommunene selv finner formålstjenlig.

Selv om man løser utfordringen med desemberbarna, er det i dag stor forskjell på hvor lenge familier må vente på barnehageplass, avhengig av når på året barna er født. På sikt vil Høyre gjøre grep som bidrar til at ventetiden reduserer ved å utrede mulige tiltak nærmere.

Tilflytterbarn kan møte stengte barnehageporter, fordi hver eneste barnehageplass kommunen rår over allerede er tildelt. I dag har barn rett til plass i kommunen de bor i ved søknadsfristen, men blir mister barnehageplassen dersom foreldrene flytter på seg i løpet av barnehageåret.

Det er beklagelig at det å ta en beslutning om å flytte etter opptaksfristen i den nye kommunen har gått ut legger begrensninger på barnas og foreldrenes liv. Mangel på barnehageplasser kan gjøre det mindre attraktivt å etablere seg i en ny kommune i småbarnsfasen. At foreldre går hjemme i uønsket ulønnet permisjon, taper både foreldrene og samfunnet på. Barn som har rettigheter til et meningsfullt, pedagogisk og sosialt tilbud i kommunen de flytter fra, bør også ha det i kommunen de flytter til.

Høyre vil sørge for en større fleksibilitet for barnefamilier som flytter fra en kommune til en annen.

Høyre vil:

- Se på muligheten til at alle barn født i samme årskull får mulighet til barnehageplass i løpet av samme barnehageår.
- Ha som ambisjon at barn med rett til barnehageplass som flytter i løpet av barnehageåret beholder retten til barnehageplass også i kommunen de flytter til.

- Gi kommunene som ikke har tilstrekkelig kapasitet selv mulighet til å inngå midlertidige avtaler for å ta imot barn som flytter til kommunen etter opptaksfristen eller i løpet av barnehageåret, for inntil ett barnehageår av gangen. Disse avtalene kan for eksempel gjøres med private barnehager eller nabokommuner.
- Vurdere en ordning som gjør at alle familier som ønsker det får tilbud om barnehageplass innen barnet er fylt 16 måneder.

Vestfold og Telemark Høyre

Finans

15. Nei til grunnrenteskatt på havbruk

Regjeringen har foreslått skattegrep mot havbruksnæringen som svekker verdiskaping, bosetting og risikotagning i distrikts-Norge.

Regjeringen vil beskatte verdiskapende næringer hardt og tilfeldig, for at offentlig forbruk skal vernes og økes. Havbruksnæringen betaler allerede ekstra særskatter gjennom eksportavgift, produksjonsavgift og auksjonsproveny fra produksjons-tillatelser. Næringen kan bidra enda mer, men det må skje på premisser som sikrer at havbruksnæringen fortsatt kan bidra til økt verdiskaping, trygge eksisterende og skape nye, lønnsomme arbeidsplasser.

Regjeringens forslag har så langt gitt investeringsstopp, permitteringer og oppsigelser – og skapt usikkerhet for tusenvis av mennesker. De som skal investere i Norge frykter for fremtiden. Høyre vil ikke stå på sidelinjen og godta det som skjer. Skatteforslaget ødelegger for intensjonen om å femdoble næringen i årene frem til 2050.

Norsk havbruksnæring er i dag verdensledende på teknologiutvikling, konstruksjon og drift av både flytende anlegg i sjøen og på land. Næringen fører an i produksjon av storsmolt og har økt bearbeidingen av matfisk på land i Norge kraftig. Fiskerinæringen eksporterte i 2022 sjømat for ca. NOK 151,4 milliarder, hvorav havbruksnæringen stod for NOK 111,3 milliarder (73,5%).

Havbruksnæringen sikrer jobb til over 62 000 mennesker i Norge. Alle disse menneskene bidrar også med skatteinntekter til fellesskapet, i tillegg til alt næringen bidrar med av skatteinntekter, kompetansebygging og velferdstiltak. I tillegg bidrar de med millioner av måltider med sunn mat til hele verden hver eneste dag.

Havbruksnæringen skaper stor aktivitet og verdiskapning i hele Norge, særlig i distriktskommuner langs kysten hvor næringen med sitt utpregede lokale eierskap har en nøkkelrolle for aktivitet, vekst og utvikling. En tredobling av skatten i sjøfasen i forhold til skatten i den resterende del av verdikjeden (smolt, storsmolt, innsatsfaktorer, underleverandører, slakting, foredling og distribusjon) vil påvirke investeringer, aktivitet og prissetting i hele verdikjeden. En stor leverandørindustri merker allerede nå dramatiske konsekvenser av forslaget.

Norsk havbruksnæring er i hovedsak drevet av familieeide selskaper og ca. $\frac{3}{4}$ av årlig lakseproduksjon skjer i disse selskapene. Høyre heier på det lokale, norske eierskapet fordi det gir store lokale ringvirkninger langt utover verdiskapning og skatteinntekter. Det er lokale bedrifter som bryr seg om eget lokalsamfunn og bidrar massivt til å skape levende og livskraftige lokalsamfunn. Høyre vil at utvikling- og investeringskapital skal forvaltes av næringen lokalt, og ikke av staten.

Det totale skattetrykket som foreslås fra regjeringen er enormt, og i høringen dokumenterte flere bedrifter at de samlet sett vil måtte betale mellom 80-100% skatt av resultatet når de legger sammen regjeringens foreslåtte grunnrenteskatt, økningen i formuesskatt, utbytteskatt og arbeidsgiveravgift. Det vil tappe bedriftene og lokalsamfunn langs kysten for kapital, ressurser og arbeidsplasser. Det vil redusere næringens evne til å investere videre for å skape flere verdier og arbeidsplasser, både i næringen, i tilknyttet virksomhet, og i andre lokale arbeidsplasser. Det vil igjen gå ut over bolyst og videre utvikling av distriktene.

Allerede har regjeringens forslag ført til kansellering av oppdrag og stopp i investeringer for i overkant av NOK 35-40 milliarder, samt permitteringer og oppsigelser i hele næringskjeden. Tusenvis av mennesker risikerer å miste jobben sin, og det kan bety kroken på døra for flere lokale bedrifter.

Regjeringen har bestemt at skatten allerede er innført, men fortsatt vet ingen hva regningen for bedriftene blir, hvordan verdikjeden vil endres, eller hvor mange tusen mennesker som kan miste jobben sin. Brå endringer uten konsultasjon, basert på en polariserende retorikk, er en unorsk form for skattepolitikk, og bryter med gode prinsipper for hvordan man introduserer nye skatteløsninger på. Dette er langt unna den gode norske tradisjonen med forutsigbarhet og dertil lav politisk risiko.

Det er varslet at innretningen av grunnrenteskatten skal forankres i Stortinget i løpet av våren, og at skatten kommer uansett hva som er blitt tydelig formidlet som konsekvenser i høringen. Skatten forsvares med at en riktig utformet grunnrenteskatt ikke vil gi negative skadevirkninger, men over 400 høringssvar har tydeliggjort at dette ikke er en slik riktig utformet skatt.

Høyre kan få en nøkkelrolle ved behandlingen av dette i Stortinget. Landsmøtet har et tydelig standpunkt fra tidligere og sagt nei til grunnrenteskatt på havbruk. Høyre mener det ville vært mye bedre om beskatningen av havbruksnæringen blir grundig behandlet og utredet i sammenheng med andre, brede skatteendringer. Høyre mener det brede forliket Stortinget vedtok i 2019, med innhenting av grunnrenteskatt gjennom produksjonsavgift og auksjon av produksjonstillatelser har fungert etter intensjonen.

Høyres tidligere landsmøtevedtak legger føringer for partiets ståsted i forhandlingene. Høyre vil støtte opp under lokal verdiskaping, økt sysselsetting og vekst i næringslivet over hele Norge, og vil gjenta vårt tidligere landsmøtevedtak som sier nei til nye grunnrenteskatter slik regjeringen foreslår på havbruk.

Høyre mener:

- At vi skal ha et konkurransedyktig og stabilt skattesystem for havbruksnæringen som skal gi forutsigbarhet og sikre næringen kapital til bærekraftig vekst, utvikling og innovasjon, samt at lokalsamfunn får sin del av verdiskapningen samt sikre Norges ledende posisjon som verdensledende havbruksnasjon.
- At regjeringens forslag om å tredoble skatten på norsk havbruk er uansvarlig og uaktuelt å støtte.
- At vi trenger et konkurransedyktig og stabilt skattesystem som oppmuntrer til, og ikke straffer norsk og lokalt eierskap.
- At utvikling- og investeringskapital i næringslivet bør forvaltes av bedriftene og ikke av staten.
- At vi bør lytte til næringen som selv ønsker å bidra mer og har flere forslag til hvordan det kan gjøres på en måte som ikke kveler næringen og ødelegger lokale arbeidsplasser.

- At ordningen med produksjonsavgift og kjøp av konsesjoner har fungert godt, og at den bør videreføres.
- At uansett formen skatteendringer skal få, må de utredes skikkelig, med reelle høringsrunder – inkludert også den Færøyske modellen slik næringen og partene i arbeidslivet har bedt om.
- At endringer derfor bør utsettes til 2024 slik at det blir tid til å utrede konsekvenser og gå i dialog med næringen for å finne gode løsninger.

Troms og Finnmark Høyre
Nordland Høyre
Trøndelag Høyre
Møre og Romsdal Høyre
Vestland Høyre
Rogaland Høyre
Agder Høyre
Jon Gunnar Pedersen

16. Grunnrenteskatt på havbruk

Norsk havbruksnæring har i dag ein leiande global posisjon og ligg heilt fremst med omsyn til teknologiutvikling, konstruksjon og drift av både flytande anlegg i sjø og ikkje minst produksjon av storsmolt og matfisk på land. Næringa eksporterte sjømat for over 111 milliarder kroner i 2022, har ei samla sysselsetting over 62 000, og bidrar med store skatteskatteinntekter og andre type økonomiske bidrag til fellesskapet både lokalt og sentralt. Havbruksnæringa skaper stor aktivitet og verdiskaping i heile Norge. Særleg gjeld dette i distriktskommunar langs heile kysten, kor næringa spelar ei nøkkelrolle for aktivitet, vekst og utvikling.

Skal havbruksnæringa framleis vekse og få utvikle seg i ei enda meir berekraftig retning, er det avgjerande at næringa får konkurransedyktige- og stabile rammevilkår.

Havbruksnæringa er basert på globale markadar med globale aktørar, og særnorske skatteregime vil lett kunne svekka norske oppdrettsaktørar i den globale konkurransen. Skal havbruksnæringa greie å oppretthalde den internasjonale posisjonen sin, vekse og få utvikle seg i ei enda meir berekraftig retning, er det derfor avgjerande at næringa får konkurransedyktige- og stabile rammevilkår.

Regjeringa sitt forslag til grunnrenteskatt står dessverre i sterk kontrast til behovet næringa har til stabile og føreseielege rammevilkår. Skatteregimet står òg i kontrast til den langsiktige trenden for bedriftsskattlegging i Norge, nærare eit internasjonalt skattenivå og struktur, og som også fleire regjeringar har medverka til.

Regjeringa sitt forslag til grunnrenteskatt for havbruksnæringa vil endre totalt på rammevilkåra for næringa, og vil rive beina under denne. Forslaget har skapt politisk usikkerheit, er ikkje skattemessig nøytralt, har skapt ei rekke uavklarte og uheldige forhold, har klare negative sider, vil skape eit stort byråkrati for det offentlege og vil vere tung for bedriftene å administrere. Den representerer òg eit skattepress som ikkje harmonerer med Høgre sine uttalte mål om næringa. Fleire høyringssvar til forslaget har dokumentert at havbrukbedrifter kan få ein samla skatt (inkludert formueskatt og utbytteskatt) på 80 til over 100% prosent. Dette vil tappe bedrifter og lokalsamfunn for kapital og ressursar, og gjere næringa ute av stand til å investere i ytterlegare verdiskaping, arbeidsplassar og vekst. Forslaget har alt ført til nedskalering, utsetting og avlysing av investeringar for over 35 milliarder kroner, varsel om permitteringar og oppseiingar. Det same gjeld leverandørnæringa, som er heilt avhengig av ei kapitalsterk havbruksnæring.

Innføring av grunnrenteskatt på oppdrettsverksemd byggjer dessutan på ei mangelfull forståing av havbruksnæringa, kor det i alt for liten grad er tatt omsyn til alle dei innsatsfaktorane næringa sjølv har utarbeid, utvikla og bidratt med, og som er grunnlaget for den globale posisjonen næringa har.

- Forutan ordinære bedriftskatter bidrar havbruksnæringa i dag med produksjonsavgift, enkelte stader eigedomsskatt og kjøpesum for nye konsesjonar (produksjonsvolum) til Havbruksfondet. Produksjonsavgifta utgjer 750 millionar kroner, og hadde ikkje regjeringa kome med forslaget til grunnrenteskatt ville kjøp av konsesjonar i fjor kunne gitt fellesskapet inntekter på over 8 milliarder kroner.
- Høyre er sterkt kritisk til regjeringa sin prosess for meirskattlegging av havbruksnæringa, og meiner skattlegging av næringa bør sjåast i samanheng med behandlinga av Skatteutvalet sin rapport som kom 19. desember i fjor.
- Høyre meiner at vi må skape før vi kan dele, og vi må ha eit skatteopplegg for havbruket som bidrar til verdiskaping og nye lønnsame arbeidsplassar, og ikkje nedskalering og flytting av lønnsame arbeidsplassar ut av landet.
- Høyre støtter ikkje regjeringa sitt forslag om å tredoble skatten på norsk havbruk.
- Høyre meiner havbruk skal skattast av faktiske inntekter, og ikkje normpris.
- Høyre meiner at dagens ordning med produksjonsavgift og kjøp av konsesjonar har fungert godt, og at den bør bli vidareført.
- Høyre meiner det er rom for å auke bidraget til fellesskapet noko, slik næringa gjennom sine organisasjonar sjølv har uttalt.
- Høyre meiner at andre former for grunnrenteskatt enn regjeringa sitt forslag bør utgreiast dersom dagens ordning skal utgå, herunder den færøyske modellen, slik næringa og partane i arbeidslivet òg har bedt om.
- Høyre vil arbeide for eit konkurransedyktig og stabilt skattesystem for havbruksnæringa som kan vare i mange år, som kan sikre næringa berekraftig vekst og utvikling, at lokalsamfunna får sin rettmessige del av verdiskapinga, samt styrke Norge sin posisjon som verdslaiande havbruksnasjon.

Vestland Høyre

17. Skattelegging av norsk næringsliv og foreliggende forslag om grunnrenteskatt på havbruk

Lokale bedrifter med lokale gründere er viktig for å opprettholde arbeidsplasser, og da særlig arbeidsplasser i distriktet. Enten det er innenfor håndverk, industri eller konsulentbransje.

Private virksomheter som skapes, opprettholdes og videreutvikles i markedet er lønnsomme arbeidsplasser ikke bare for bedriftene, men også for samfunnet. Derfor må vi legge til rette for gründere som ønsker å gjøre investeringer og i noen tilfeller risikere hus og hjem, for å skape egne arbeidsplasser. Dette gjør vi blant annet ved å tilrettelegge for en forutsigbar skatte og avgiftspolitik.

70% av private arbeidsplasser er i familiebedrifter som til dels har mange generasjoners drift bak seg. Det er viktig at det legges til rette for at denne eierskapsformen skal kunne videreføres og ikke umuliggjøres via et uforutsigbart skattesystem.

Høyre forventer mer forutsigbare og fornuftige rammevilkår som bidrar til positiv utvikling av norsk næringsliv. Forslaget om grunnrentebeskatning på norsk havbruk har aktualisert en debatt om norsk skattepolitikk for fullt. I dette perspektivet må vi også anerkjenne denne næringens enorme lokale ringvirkninger, som i dag står på spill gjennom stopp i investeringer, stopp i bidrag til samfunnsnyttige formål, usikkerhet rundt private arbeidsplasser, aktivitet til understøttende lokalt næringsliv og så videre.

Den foreslåtte grunnrentebeskatningen kommer på toppen av allerede eksisterende skatter som havbruksnæringa i dag bidrar med. Dette vil bygge ned konkurransekraften til norsk næring. Ingen av konkurrentene i utlandet har en slik skatt. Utenlandske konkurrenter har uttalt at regjeringens foreslåtte grunnrentebeskatning vil være en gavepakke til disse landene som da kan overta ledertrøyen på havbruk. Sjøkkbølgene spredte seg raskt til børsen hvor de store havbruksselskapene raste i verdi etter kunngjøringen. En utvikling av havbruksnæringen er for mange kystkommuner sammenfallende med utvikling av kystsamfunnene.

Havbruksnæringen har tradisjonelt blitt ansett som en risikabel næring. Biologi, natur og marked er uforutsigbart – og kan gi raske endringer i selskapenes lønnsomhet. Faste skattekostnader, som produksjonsavgift, naturressursskatt og formuesskatt, kan i situasjoner med lavt eller uteblivende overskudd gjøre at havbruksselskap må tære på oppspart egenkapital for å betale skatteregningen. I slike situasjoner vil reell skattesats være over 100 % dersom grunnrentebeskatning innføres. Produksjonsavgift og naturressursskatt kan dog komme til fradrag i fremtidig grunnrenteskatt, men vil likevel ha effekt på likviditeten.

Arbeidsplassene innen havbruk er fremtidsrettede, stabile, og kan utvikles til flere arbeidsplasser over tid. Forutsigbare og stabile rammevilkår for sektoren som legger til rette for utvikling og vekst er viktige distriktspolitiske virkemidler. Havbruksnæringen er en næring som har vært i en enorm vekst de siste årene, og inntil grunnrenteforslaget kom på banen var det forventninger om en stor videre vekst de neste årene. Dette er en vekst vi må legge til rette for. Grunnrenteforslaget på havbruk, slik det foreligger i regjeringens forslag, utfordrer grunnleggende kystsamfunnene sine muligheter for videre utvikling.

Høyre mener at grunnrenteskatt ikke skal innføres for oppdrettsnæringen, men at disse selskapene skal skattlegges innenfor et skatteregime som er likt for alt næringsliv, og at de skal belastes en skatt likt med øvrig privateid næringsliv. Ønsker stortinget å belaste særlig vellykkede bedrifter ekstra, bør det heller utvikles skatteregime for en økt skattebelastning for alle de næringer som skaper en ekstra god avkastning fra sin aktivitet.

Høyre mener:

- Forslag til modell for grunnrentebeskatning må grundig konsekvensutredes sammen med total skattebelastning for selskapene.

Grunnrenteforslaget er i liten grad konsekvensutredet, herunder særlig de konkurransevridende effektene og hvordan innføring av grunnrente slår ut for vertskommunene. En grundig utredning er derfor helt nødvendig. Den totale skattebelastningen som et selskap skal/kan belastes med må vurderes i en overordnet utredning.

Nordland Høyre

Helse og omsorg

18. Tiltak for bedre kvinnehelse

I dag er kvinnehelse et svært nedprioritert tema i helsesektoren – både i Norge og internasjonalt. Dette omhandler alt fra forskning og behandling, til utdanning og forebyggende tiltak. Slik kan det ikke fortsette dersom Norges befolkning skal få likeverdige helsetjenester uavhengig av kjønn.

I en rapport fra folkehelseinstituttet lagt frem i mai 2022, skrives det at det er «mange og store kunnskapshull» i oversikten rundt sykdommer som rammer kvinner. Det samme gjelder sykdommer som rammer menn og kvinner ulikt. Kunnskapshullene begynner allerede fra fremtidens leger begynner på medisinstudiet. Flere sykdommer som kun rammer kvinner – slik som lipødem – er sykdommer som ikke engang nevnes på medisinstudiet. At kunnskapshullene er så store i Norge er ingen ting annet en flaut.

Det er langt på overtid å forbedre kvinners vilkår i helsesektoren, og slutte å nedprioritere viktige områder som påvirker kvinners liv hver dag.

Høyre vil:

- Øke satsingen på forskning for allmennsykdommer og kvinnesykdommer betydelig, særskilt for å forbedre kunnskapsgrunnlaget.
- Bevilge mer ressurser til Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning.
- At det opprettes et nasjonalt kompetanse- og behandlingssenter for alvorlige kvinnesykdommer.
- Sikre bedre diagnoseforløp for sykdommer som kun rammer kvinner, eller der kvinner er overrepresentert.
- Sikre bedre diagnoseforløp for sykdommer og diagnoser som rammer menn og kvinner ulikt.
- Øke søkelyset på kvinnehelse i seksualundervisningen på grunnskolen.
- Gjøre HPV-vaksinen billigere og mer tilgjengelig for alle.
- Få flere kvinnesykdommer inn som pensum på medisinstudiet.

Viken Høyre

19. Trygghet i en krise

Sykehus skal gi folk livene sine tilbake. Og du skal ha trygghet for at du vil få hjelp i den mest skremmende og kritiske delen av livet, når uhellet er ute eller når livet er i spill. Fundamentet for akutt sykehus der veiene er stengt, og fly og helikopter ikke kan lette, er at de også kan gi akuttkirurgi og respiratorbehandling. Det viktigste er at befolkning har trygghet i hverdagen.

Forandring er nødvendig for å kunne bevare det som er viktig i et samfunn, og politikken må svare ut de utfordringene samfunnet til enhver tid står i. En fremtid med færre i arbeidsfør alder, og flere som trenger hjelp betyr at offentlig sektor må jobbe smartere og samarbeide mer. Et bærende prinsipp er at enkeltmennesket skal gå foran systemer og finansieringsordninger når fornuften blir brutt av systemet og finansieringsordningen. Sykehusene står i frustrasjon, og dyktige helsearbeidere blir ikke hørt og forstått. Spesialisthelsetjenesten må endres, og ny politikk må skapes.

Norge er et langstrakt land med ekstreme klimatiske forhold. Lokaliseringen av akutt sykehus med akuttkirurgi og respiratorbehandling skal ta hensyn til geografi og bosettingsmønster, tilgjengelighet til bil-,

båt- og luftambulansetjenester og værforhold. Det betyr at avstander, stengte veier og luftrom, betyr noe og påvirker livene våre.

Løsningen på små kompetansemiljøer og en fremtid med færre helsearbeidere betyr ikke at kompetansen i spesialisthelsetjenesten må sentraliseres og flyttes ut av distriktene. Fremtidens spesialisthelsetjeneste krever derimot en helhetlig strategi hvor landet sees under ett. En prioritering av ressurser i Finnmark vil påvirke ressursene som er tilgjengelig i Innlandet. En effektiv helsetjeneste krever mer samhandling og utnyttelse av kompetansen der den er, og den krever politiske veivalg tatt i stortinget, ikke styrerommet til ulike helseforetak.

Sykehuspolitikk skal ikke være distriktspolitikk. Akuttisykehus skal redde liv, og spesialisthelsetjenesten som helhet skal gi folk mulighetene i livet tilbake.

Høyre mener at:

- Finansieringsordningen i spesialisthelsetjenesten og helseforetaksmodellen skal utredes med mål om å sikre akuttisykehus der de er nødvendig, samhandling i spesialisthelsetjenesten i hele landet og tillitt og ansvar til de som er medisinsk ansvarlig også økonomisk.
- Lokaliseringen av akuttisykehus med akuttkirurgi og respiratorbehandling skal ta hensyn til geografi og bosettingsmønster, tilgjengelighet til bil-, båt- og luftambulansetjenester og værforhold.

Troms og Finnmark Høyre

20. Helseministeren må gripe inn og instruere Helse Nord HF for å bedre prosessen med utredning om oppgave- og funksjonsdeling i Nord Norge

Nordland Høyre viser til styresak 11/2023 «Tiltak for å sikre bærekraft i Helse Nord» som styret i Helse Nord behandlet i styremøte den 23.02.23. Saken berører oppgave- og funksjonsdeling i Nord Norge. Saken kan ha store konsekvenser for lokalsykehusene i Nord Norge. Tilbudene i Vesterålen, Ofoten, Lofoten, Salten og Helgeland er alle under fare for å bygges ned eller forsvinne. Saker som er av vesentlig betydning, blir utformet og behandlet uten at involvering og kommunikasjon med omgivelsen som kommunehelsetjenesten, næringsliv, regionale myndigheter, brukere eller arbeidstakere har fått medvirke.

Høyre vil rette oppmerksomheten mot Hurdalsplattformen hvor det står at regjeringen vil: «Norge skal ha en desentralisert sykehusstruktur som sikrer beredskap og gir alle innbyggere forsvarlig og trygg behandling på sykehus Utvikle og styrke det desentraliserte sykehusstilbudet i Norge, flytte mer av den elektive virksomheten ut til lokalsykehus, og styrke den lokale akuttberedskapen». Det er viktig at Helse Nord klarer å fange opp denne ambisjonen i sine styrebehandlinger.

Det er fullt forståelig at reformer er nødvendig for bærekraftige helsetjenester, ikke minst med hensyn til bemanningssituasjonen ved sykehusene. Men summen av alt begynner nå å ligne noe som ikke er bærekraftig, ikke levelig og ikke trygt for de som bor i distriktene. Nordland Høyre er bekymret for hvordan endringer fra «små sårbare til større og mer fleksible enheter og fagmiljøer» vil påvirke befolkningens helsetilbud, særlig i distriktene.

Høyre er bekymret for hvordan dette vil påvirke lokalsykehusene og befolkningens helsetilbud, særlig i distriktene. Sikkerhet, beredskap og likeverdig helsetilbud er forutsetning for dagens helsetjeneste. Nordland Høyre er av den oppfatning at vesentlige elementer som tjenestens betydning, ut over helseområdet, for region, lokalsamfunn og næringsliv er fullstendig fraværende i beskrivelsen av en så viktig samfunnssektor.

Et hovedgrep i Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023 var å opprette 19 helsefelleskap. Disse skulle bestå av helseforetak og kommunene i opptaksområdet. Representanter fra helseforetak, tilhørende kommuner, fastleger og brukere vil møtes for å planlegge og utvikle tjenestene sammen. Helsefelleskapet skal sikre at pasienter og brukere mottar et helhetlig tilbud om helse- og omsorgstjenester, og at befolkningen, uavhengig av bosted, skal ha lik tilgjengelighet til de tjenester som omfattes av helsefelleskapet. De har hittil ikke vært forelagt noe skriftlig om saken som behandles av Helse Nord.

Kommunene er ikke ivaretatt i det videre arbeidet. Det er kritisk da strukturendringer i spesialisthelsetjenesten først og fremst vil gå ut over kommunehelsetjenesten. For eksempel dersom fødeavdelinger legges ned – hvor mange må følges av legevaktslege til fødeavdeling (som betyr at legevaktene må stenge), ambulansø/ helikopter/ flykapasitet til å håndtere økt transportmengde etc. Vi mener derfor at primærhelsetjenesten må være en del av innsatsgruppen.

Høyre frykter også at spesialisthelsefunksjoner ved akuttsykehus i Bodø kan risikere å bli flyttet ut av enten fylket eller landsdelen. Tilgang til helsetjenester er en viktig del av totalberedskapen i Norge, og derfor er det vesentlig at endringer i helsetilbud vurderes opp mot samfunnssikkerhet og totalberedskap. Det forventes at det gjennomføres ROS-analyser før det gjøres større endringer i helsetilbudet i Helse Nord.

Høyre ber om at Helseministeren griper inn og instruerer det regionale helseforetaket slik at den videre prosess blir i henhold til føringene i Hurdalserklæringen.

Nordland Høyre

21. Bygg ferdig hele Nye Stavanger universitetssjukehus (SUS) nå!

Sør-Rogalands Nye Stavanger universitetssjukehus (SUS) er delt opp i flere byggetrinn og vil derfor få ineffektiv drift da mange funksjoner blir igjen på det gamle SUS på Våland. Man må altså drifte to sykehus i stedet for ett samlet.

Det er ikke god samfunnsøkonomi eller god ressursutnyttelse av helsepersonell. Fremtidens største utfordring for helsevesenet er mangel på fagfolk, og ved å ha delt drift i uoverskuelig fremtid, så må vi dele de vi har på to steder. Det sier seg selv at det er alvorlig for både effektivitet og kostnader, og like viktig; fagmiljøer som ikke er samlet. Vi frykter at dette vil gå ut over pasientene og gjøre det vanskelig å rekruttere fagfolk.

For pasientens helsetjeneste kan spredning av fagpersoner gi svakere fagmiljø, lite effektivitet på helsetjenestene og for dårlig pasientsikkerhet. Hvis vi ikke bygger sykehus som er gode å jobbe på, da blir de heller ikke gode for pasientene.

Byggetrinn 2 av Nye SUS skal inneholder disse funksjonene:

- Somatisk poliklinikk og dagbehandling
- Dagkirurgi
- Rehabilitering poliklinikk og døgn
- Resterende medisinsk service (radiologi og laboratorier)
- Resterende ikke-medisinsk service
- Psykisk helsevern voksne

- Psykisk helsevern barn og ungdom
- Kontor, forskning og utdanning

Byggetrinn 2 må mest sannsynlig gjennomføres i flere ulike faser fordi det ikke vil være økonomi til å bygge alt i ett.

Med andre ord kan del 2 av Nye SUS på Ullandhaug risikere å ikke bli realisert i overskuelig fremtid. Dette er ikke godt nok for en region med opp mot 400.000 innbyggere hvor nye utfordringer med en aldrende befolkning står foran oss. SUS har til enhver tid mellom 10 og 20 utskrivningsklare pasienter til kommunene som spiser av sengeplassene sykehuset, fordi kapasiteten i kommunene heller ikke er god nok.

Det å ha et godt helsetilbud er avgjørende for liv og helse og for å kunne tiltrekke seg kompetent arbeidskraft og nye arbeidsplasser til regionen. Vi ønsker at nye SUS skal bli en attraktiv arbeidsplass og at regionen fortsatt skal være en attraktiv for våre innbyggere og næringsliv.

Bygg Nye SUS ferdig mens anleggsmaskinene og brakkeriggene er på stedet!

Høyre ber regjeringen om å:

- Tilleggs bevilge investeringsmidler til å bygge ferdig alle byggetrinn ved Nye SUS i et sømløst prosjekt.

Rogaland Høyre

22. Tilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger må videreføres

Husbankens investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser i institusjons- og omsorgsboliger ble innført i 2008. Formålet med tilskuddet har vært å stimulere kommunene til både å fornye og øke tilbudet av institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for heldøgns helse- og omsorgstjenester.

I fjor innvilget Husbanken tilsagn om tilskudd for 975 millioner kroner til rehabilitering av 565 plasser i sykehjem/omsorgsboliger. I tillegg ga husbanken tilsagn om tilskudd for 609 millioner kroner til 377 nye plasser. Fjorårets tilsagn på til sammen drøyt 1,6 milliarder bidrar altså til bygging/rehabilitering av 942 omsorgsplasser i kommunene.

I statsbudsjettet for 2023 foreslår regjeringen å stoppe alle tilsagn om investeringstilskudd. Dette har kommet overraskende på mange kommuner som har tatt høyde for tilskudd i sine økonomiplaner. Det er grunn til å tro at mange planlagte utbyggings- og rehabiliteringsprosjekter vil måtte nedskaleres. Andre steder vil investeringer på andre områder måtte gjennomgås på nytt.

Investeringstilskuddet har vært av stor betydning for kommuner i Nordland. Eksempelvis har Hamarøy kommune budsjettet med tilskudd på mer enn 100 millioner til bygging av 40 nye omsorgsboliger og på sikt et nytt helsehus/sykehjem. Bodø kommune har budsjettet med det dobbelte til helsehus og omsorgsboliger i sin økonomiplan. Mange kommuner har gjort omfattende planlegging, og har hatt til hensikt å realisere planer om nye sykehjem- og omsorgsboliger i 2023, i den tro at man kan forholde seg til Regjeringen som en forutsigbar premissgiver. Det er den ikke.

Demografiske endringer og stramme økonomiske rammer er allerede en påkjenning i mange nordlandskommuner. Det er ingen kommuner som arbeider med utvidelse av dette tilbudet uten at behovet

er til stede. Forslaget om å stoppe nye tilsagn om tilskudd til sykehjemsplasser og omsorgsboliger kan ikke ses på som noe annet enn et nytt målrettet tilslag som treffer de nordligste fylkene særlig hardt.

Høyre vil sterkt anmode Regjering og Storting om å videreføre ordningen og bevilge midler til nye tilsagn også i 2023.

Nordland Høyre

23. Vi kan ikke bemanne oss ut av omsorgsutfordringene

Helsepersonellkommissjonen (NOU 2023: 4 Tid for handling) roper et varsko om at det er en fare for at omsorgstjenester i kommunal sektor kan bryte sammen hvis vi ikke gjør endringer. Derfor er det viktig at kommuner som får den demografiske utfordringen i fanget, tar alle gode krefter i bruk. Offentlige, private og ideelle organisasjoner må samarbeide om å løse utfordringene.

Det er også viktig å legge til rette for at flere kvinner kan bruke sin innovasjonskraft i kommunal sektor. Det er flest kvinner som utdanner seg og arbeider i helse- og omsorgsyrkene, og som vil kunne realisere nye ideer og løsninger gjennom godt gründerskap. Høyre må bidra til at denne type gründerskap blir sett på som et viktig supplement for å løse framtidens utfordringer.

Vi må sikre kvalitet og hjelp til alle enten det er i hjemmene, på sykehjem eller i tilrettelagte boliger.

Helsepersonellkommissjonen sier i rapporten at vi ikke kan bemanne oss ut av problemene. Det vil rett og slett ikke være nok folk. Norge er i det desidert øverste sjiktet i Europa med hensyn til antall leger og sykepleiere pr innbygger. Likevel oppleves mangel på helsepersonell, og sykefraværet er stort.

Et av helsepersonellkommissjonens tiltak er digitalisering og teknologisk utvikling av helse- og omsorgstjenestene. For å lykkes med dette trengs en velfungerende helsenæring.

Flere utredninger har påpekt at det må komme på plass en sterkere kultur for dialog og kontakt mellom næringsliv og helse- og omsorgssektoren. Gjennom bedre samhandling mellom offentlig og privat sektor, vil vi kunne legge til rette for bedre innovasjon i behandling og omsorg. Et eksempel er muligheten til å ta i bruk portable røntgenapparater og ultralyd i hjemmene og på sykehjem. Slik slipper pasienten å reise langt på undersøkelser.

Anskaffelsesregelverket legger til rette for å fremme innovasjon, men det er mye som tyder på at handlingsrommet kan brukes mer.

Høyre vil:

- gi ansatte i kommuneadministrasjonen og ansatte i tjenestene mulighet for kompetanseutvikling innen innovative innkjøp.
- utforme offentlige anbudskonkurranser slik at små og mellomstore bedrifter får mulighet til å delta, samt medvirke til at handlingsrommet i innkjøpsordningene utnyttes bedre.
- kartlegge digital kompetanse og hos eldre brukere.
- utforme en nasjonal handlingsplan om helsenæringen.
- at Innovasjon Norge må få et tydelig oppdrag om at de skal jobbe med næringsutvikling innen helseteknologi.

- kartlegge potensial for samhandling med helsenæringen og universitetssektoren.
- opprette testkommuner og start-up labber innen velferdsteknologier.
- likebehandle offentlige og private utbyggere som ønsker å utvikle ulike modeller for omsorgsboliger med lån fra Husbanken.
- tilgjengeliggjøre offentlige data for å legge til rette for digitale gründere og bedrifter, samt tillatte at aggregerte anonyme data benyttes til å forbedre kvaliteten på offentlige tjenester

Høyres Kvinneforum

24. Aldersvennlige lokalsamfunn

Vi lever lengre og vi blir flere eldre i Norge. I 2030 vil det for første gang bli flere eldre enn unge her i landet. De neste 30 årene vil antallet mennesker over 70 år dobles. Mens de over 80 år i dag utgjør knapt 4 ½ prosent av befolkningen, ventes andelen å øke til nesten 12 prosent i 2060. I 2060 er det tre ganger så mange 80-åringer og fire ganger så mange 90-åringer som i dag. Behovet for mer tilpasset omsorg og behandling øker jo eldre vi blir.

Samtidig er det svært positivt at mange eldre vil holde seg friskere lenger. De vil ønske å delta, bidra og være aktive i samfunnet. Fremtidens eldre har høyere utdanning, er friskere og sprekere enn tidligere. Samtidig regnes 480 000 personer over 60 år regnes som ikke-digitale.

Fremtidens eldreomsorg vil kreve nye løsninger og endringer på en rekke områder.

Antall sysselsatte som arbeider innen helse og omsorg i kommunal sektor har økt i de siste årene og er nå på 44.9 prosent av alle ansatte i 2021 (kilde SSB). Norge er i det desidert øverste sjiktet i Europa med hensyn til antall leger og sykepleiere pr innbygger. Likevel oppleves mangel på helsepersonell og sykefraværet er stort. NRKs Brennpunkt dokumentarer denne vinteren om hjemmetjenester og sykehjemstjenester viser at det er svikt og mangler i helsehjelpen til våre sykeste eldre, og vi vet at det er stor variasjon i kvalitet mellom kommuner.

Utfordringene må møtes med tiltak som både sikrer eldre mulighet til å bo hjemme lengst mulig og trygghet for heldøgns omsorg når det er påkrevet. Stadig flere syke og skrøpelige eldre vil kreve helsetjenester av høy kvalitet i våre kommuner. Samtidig kan vi ikke kun bemanne oss ut av utfordringene. Økt bruk av helseteknologi vil være en viktig del av løsningen fremover. I tillegg må vi sikre gode fellesskap og møteplasser som forebygger isolasjon og ensomhet i alderdommen og ikke gjør at eldre blir gamle for tidlig. Det er særlig viktig å ivareta behovene til mennesker med demenslidelser og deres pårørende.

Høyre vil løfte tre områder som vil bidra til å skape mer aldersvennlige samfunn; økt bruk av helseteknologi, mer kvalitet i helsehjelpen for eldre og aktive møteplasser.

Helseteknologi:

- Ved hjemmebesøk til innbyggere over 80 år skal digital kompetanse kartlegges.
- Kommunene skal tilby bistand med digital kompetanse, enten gjennom digital hjemmehjelp eller ved kurs og opplæring der eldre ferdes – på bibliotek, helsestasjon for eldre eller andre steder.
- Alle ansatt i innen helse- og omsorgssektoren skal ha opplæring i bruk av velferdsteknologi.
- Det må sørges for at informasjon og tjenester også er tilgjengelige for alle som ikke har digital kompetanse.

- Det legges til rette for at eldre hjelper eldre ordning innen digitale tjenester i samarbeid med kommunenes arbeid med frivillige organisasjoner.
- Regjeringen må utarbeide en strategi for hvordan innovasjonsaktivitet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene best kan utvikles, samt se på incentivordninger.
- Regjeringen bør utpeke en eller flere testkommuner som gjennom incentivordning kan være regulatorisk sandkasse og teste ut ulike nye velferdsteknologier og andre løsninger som gir bedre informasjon og bedre tjenester til eldre innbyggerne.
- Regjeringen skal tilrettelegge for at Husbanken kan videreutvikle veiledningsarbeidet overfor kommuner og berørte bransjer. Dette for å stimulere til kunnskapsutvikling og nye løsninger på leverandørsiden i forbindelse med forvaltningen av investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser.

Kvalitet i helsehjelpen:

- Kommunene må sikre bedre organisering av sine omsorgstjenester for å beholde og rekruttere helsepersonell. Helseprofesjonene må dele på oppgavene i team rundt hver bruker. F.eks. etter modell av KS' Tørn-prosjekt, som handler om å skape gode brukeropplevelser gjennom riktig kompetanse til riktig tid – og med heltidskultur i bunn.
- For å få flere sykepleiere på jobb, må ordningen med lønn og pensjon til pensjonerte sykepleiere, slik det ble gjort i pandemien, videreføres.
- Det må etableres større åpenhet og innsyn i kvaliteten i hjemmetjenester og sykehjem, og kommunestyret skal årlig behandle statusrapport om eldreomsorgen.
- Det skal innføres årlige bruker- og pårørendeundersøkelser.
- Kommunene må etablere en lokal pårørendestrategi, for å sikre at pårørende inkluderes og involveres.

Skape aktive møteplasser:

- Tilrettelegge for aldersvennlige boformer i privat eller kommunal regi med vekt på gode fellesskapsløsninger.
- Frivillige og lag/foreninger må inkluderes i arbeidet med å skape gode sosiale møteplasser for eldre i kommunene.
- Det bør etableres helse- og aktivitetsstasjoner for eldre
- Kommunene bør etablere lavterskel psykisk helsetilbud for eldre, gjennom individuelle samtaler eller gruppesamtaler på helse- og aktivitetsstasjoner og mestrings- og livsgledekurs.
- Etablere flere generasjonsmøteplasser, hvor barn og unge – og eldre møtes.

Viken Høyre

25. Kraftgrep i eldreomsorgen

Vi blir stadig flere eldre og færre unge i yrkesaktiv alder til å ta vare på oss den dagen vi trenger helse- og omsorgstjenester. Det er en utvikling som vil påvirke hele samfunnet og som vi må forberede oss på. Eldre skal ha et tilstrekkelig og godt helse- og omsorgstilbud som tilrettelegger for en meningsfull hverdag, verdig omsorg og behandling.

Det er viktig at vi tar aktive forebyggende grep for å skape en best mulig alderdom, samtidig som vi sørger for et sterkt helsetilbud av høy kvalitet. Høyre vil legge til rette for at eldre kan bo hjemme så lenge som mulig og at eldre lever gode liv med stor frihet, felleskap og aktivitet.

Fra dagen behovet melder seg, og helsen svikter skal pleietrengende og deres pårørende være trygge på et godt, rustet og tilstrekkelig helsetilbud uansett hvor i landet de bor.

God forebygging og meningsfull alderdom

Eldre skal få delta, bidra og være aktive i samfunnet slik at de blir inkludert i utviklingen av et aldersvennlig samfunn på egne premisser. Underernæring, isolasjon og ensomhet må motarbeides gjennom smartere boformer, gode lokale tjenestetilbud, oppfølging og valgfrihet.

Høyre vil:

- Sikre god kompetanse om ernæring blant ansatte innen helse- og omsorgstilbudene, og et variert mattilbud av høy kvalitet.
- Etablere tilstrekkelig med helsestasjoner for eldre med et variert lavterskeltilbud.
- Utvide åpningstidene på dagsentrene til å gjelde kveld og helg.
- Gi incentiver til private utbyggere av omsorgsboliger.
- Utrede heldøgns bemanning ved offentlige og private omsorgsboliger.
- Anskaffe og ta i bruk velferdsteknologi i kommunens tjenester.
- Sikre tilstrekkelig med ernæringsfysiologer og spisevennordninger
- Sørge for at det er tilstrekkelig bemanning på sykehjemmene til enhver tid.

Trygg og inkluderende eldreomsorg

Den siste tidens avsløringer har avdekket alvorlige mangler og svikt i helse- og omsorgstjenestene som gis til våre eldre. Eldreomsorgen er preget av store kvalitetsforskjeller. Det er mangel på egnede plasser og mangelfull vurdering av kompetansebehov, fagkunnskap og bemanning.

Vi har en regjering som aktivt jobber for å fase ut private aktører innenfor eldreomsorgen. Høyre mener helse- og omsorgstjenestene skal sette pasienten i sentrum, ikke systemet. Eldreomsorgen trenger kraftgrep for å sikre god samhandling mellom tjenestene, tilstrekkelig med rekruttering og bemanning, reell medvirkning og kvalitetsheving i helse- og omsorgstilbudet.

Høyre vil:

- Sikre god kommunikasjon mellom sykehus, kommuner og de som transporterer passasjerer slik at de kommer trygt frem og at et mottaksapparat er klare til å ta de imot.
- Bygge ut kapasiteten i eldreomsorgen basert på demografiutviklingen, inkludert plasser spesielt tilpasset mennesker med demens
- Åpne opp for private aktører til å konkurrere om anbud basert på kvalitet.
- Gjennomføre en tilsyns- og varselsreform i helse- og omsorgstjenestene. Ved rapportering om systematiske feil og alvorlige enkelthendelser skal det iverksettes strakstiltak for å hindre ytterligere avvik.

- Implementere gode strukturer og modeller for ledelse og organisasjonskultur ved de kommunale helsetjenestene.
- Satse offensivt på å utdanne, rekruttere og beholde helsepersonell i alle tjenester innen omsorgstrappen.
- Gjennomgå ressursene til hjemmetjenesten og sykehjem for å sikre verdige og trygge tjenester i eldreomsorgen.

Oslo Høyre

26. Høyre vil jobbe for et aldersvennlig samfunn

Den røde Regjeringen reverserer gode ordninger som den tidligere Regjeringen med Erna Solberg i spissen etablerte. Velferdsgoder avvikles gjennom manglende bevilgninger og eldre sees på som en utgiftspost og belastning. Taperne er de eldre som ikke får delta i samfunnslivet og som ikke lenger sees på som en ressurs og verdifulle bidragsytere til samfunnsutviklingen.

Høyres mål for et aldersvennlig samfunn innebærer at eldre også må kunne stå i jobb lengre, om de ønsker det, slik at de kan bidra i samfunnslivet og det sosiale liv med sin kompetanse og erfaring. Hver enkelt av oss skal kunne bruke ressursene sine i møte med alderdommen. Kommunene må derfor ha en plan for å motvirke ensomhet og utenforskap.

Det aldersvennlige samfunn kan bare realiseres som et felles løft mellom offentlig og privat sektor. Kommunene må øke sin kunnskap innen velferdsteknologi og involvere pårørende og brukere av sine tjenester i utviklingen og bruken av disse.

Ikke alle er så heldige at de får en alderdom uten alvorlig sykdom. Kommunene må øke sin kunnskap om demens. Det er viktig å aktivt involverer pårørende i hvordan man best kan skape en god alderdom på tross av sykdommen.

Vi lever i en digital verden – der mange personer regnes som ikke-digitale. Enkle hverdagslige aktiviteter som å kjøpe en teaterbillett, reise med bussen eller betale en regning, krever en viss digital ferdighet. Det betyr at altfor mange faller utenfor på grunn av manglende opplæring – som igjen fører til ensomhet og utenforskap. Skillet mellom de som kan og de som ikke kan, kan løses gjennom blant annet å aktivisere frivilligheten i mye større grad i opplæringen. Dette i tillegg til kommunale opplæringstiltak.

Kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» ble innfasert av Solbergregjeringen. Denne er grunnleggende for at eldre skal få nyte god mat, ha aktiviteter og være sikret et godt fellesskap, og er for viktig til å bli lagt i en skuff. Her har alle kommuner et ansvar slik at reformen blir fulgt opp. Mange kommuner har gjort mye, og Melhus kommune i Trøndelag fylke har fått «Leve hele Livet-prisen» for sin innsats.

Høyre vil peke på følgende nødvendige tiltak:

- Alle kommuner må utarbeide en plan for et mer aldersvennlig samfunn.
- Alle eldre må ha tilgang til Internett og få opplæring i digitale ferdigheter. I tillegg må de som har behov for det, ha tilgang til papirbasert kommunikasjon.
- Kommunene skal tilby forebyggende hjemmebesøk der fremtidig bosituasjon blir vurdert.
- Sykehjem og omsorgsboliger bør bygges i nærheten av sentrale funksjoner og møteplasser, og kommunene bør prøve ut flere og nye boformer for eldre.

- Eldre par som ønsker det, må få mulighet til å bo sammen på institusjoner.
- Aldersdiskriminering skal forebygges og reduseres i arbeidslivet.
- Kommunene skal ha fritt brukervalg i helse- og omsorgstjenestene.
- Private aktører må få anledning til å drive hjemmebaserte tjenester, sykehjem og helsehus.
- Det vil skape variasjon og nytenking.
- Kvalitetsreformen «Leve hele livet» må følges opp i de kommuner som ikke har gjort det. Høyre ønsker også at reformen skal videreutvikles.
- Den organiserte mammografiscreeningen, som allerede eksisterer, må fortsette etter 69 år. Levealderen øker, og da må helsetilbudet legges til rette dette.

Senior Høyres Landsforbund

Justis

27. Styrk etterforskningen på nettovergrep

Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett er et stadig økende samfunnsproblem. Nye teknologiske løsninger og plattformer gir seksualforbrytere flere muligheter til både å oppsøke og spre overgrepsmateriale, samt mulighet til å skjule sin egen identitet. Dette gjør det utfordrende for politiet å avdekke og straffeforfølge seksualforbrytere som opererer på internett. Seksuell utnyttelse av barn og unge over internett er et voksende kriminalitetsområde som krever stadig større innsats fra politiet og andre relevante samfunnsaktører.

Stavanger Aftenblad publiserte gjennom januar 2023 en rekke artikler hvor det fremkommer at politidistriktene behandler tips om nedlastning og deling av overgrepsmateriale på svært ulik måte. Det vises videre til at en i en rekke saker nedprioriterer å forfølge tipsene videre. I Agder ble det eksempelvis med bakgrunn i 129 tips mottatt fra National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC,) gjennom Kripos som nasjonalt kontaktpunkt, kun opprettet tre straffesaker i 2022.

NCMEC er en halvstatlig ideell organisasjon i USA som blant annet jobber for å forhindre seksuell utnyttelse av barn og deling av overgrepsmateriale. Organisasjonen mottar og behandler blant annet tips fra tjenestetilbydere (Facebook, Snapchat, Instagram, Skype etc.) på internett lokalisert i USA etter lovpålagt plikt. NCMEC etterforsker ikke egne saker, men videreformidler informasjon til politimyndighetene i det landet mistenkte antas å være bosatt.

Våren 2022 endret etterforskningsgrupper som skal bekjempe nettovergrep mot barn sine kriterier for hvordan de jobber med opprettelse av straffesaker med utgangspunkt i disse tipsene. Det ble da avgjørende hvilken tilgang den mistenkte har på barn på tidspunktet tipset kommer inn, samt hvorvidt personen fra før har saker på seg som omhandler seksuallovbrudd, for om det ble opprettet straffesak.

En viktig del av samfunnets forebyggende innsats som skal skape økt trygghet for arbeidsgivere, tjenestemottakere og allmennheten er politiattester. De hindrer overgripere i å studere, jobbe eller inneha verv hvor man får tilgang til barn. En politiattest uten merknader gir ingen garanti mot overgrep, men manglende straffeforfølgning vil kunne medføre at det ikke vil fremgå av politiattesten at man har brutt loven innenfor feltet man skal studere, jobbe eller inneha verv i. Denne praksisen gjør at en kan underrapportere det reelle kriminalitetsbildet og bidrar dermed til å opprettholde mørketall.

Etter at praksisen ble innført i fjor har politidistriktene unngått å etterforske et stort antall mennesker for nettovergrep mot barn. Disse personene er uvitende om at politiet kjenner til deres seksuelle interesse for barn, og kan blant annet etter søknad få politiattest uten merknader for å jobbe i barnehage og skole. Politiet forklarer manglende saksoprettelse og ny praksis med kapasitetsutfordringer.

Høyre vil:

- at alle politidistrikter etablerer og styrker etterforskningsmiljøer som i utgangspunktet jobber utelukkende med internettrelaterte overgrep mot barn for å bygge nødvendig kompetanse
- at alle politidistrikter etablerer en likere behandling av NCMEC- tips og ikke hever terskelen for å opprette straffesaker med bakgrunn i manglende kapasitet
- at man fortsatt kan ha tillit til at politiattestordningen fungerer etter formålet og at ikke politiet gjennom manglende opprettelse av straffesaker bidrar til å svekke denne
- at antallet straffesaker skal gi et mer reelt kriminalitetsbilde for å vise omfanget av sakstypen
- Sikre bedre samhandling mellom kommune og politi for å lykkes med langsiktig kriminalitetsforebygging

Rogaland Høyre

Kommunal og forvaltning

28. Demografi – ingen å miste, alle å vinne

Den demografiske endringen i Norge viser en økning i folketallet totalt på ca. 11 % de siste 10 år, mens aldersgruppen 67-79 år har økt med hele 46 prosent og gruppen 90 år og eldre har økt med 29,7 prosent. Nord-Norges andel av Norges befolkning var på sitt historisk høyeste nivå i 1950 med 12,3 %. Andelen per 2022 er på 8,9 % av befolkningen.

Prognosene viser at befolkningsnedgang frem mot 2024 er størst i alderssegmentene 20–29 og 40–49 år. I alderssegmentet over 70 år vil Nord-Norge ha en vekst. Det betyr at alderssammensetningen forskyves og andelen eldre innbyggere vil øke. Sammenlignet med resten av landet er den ventede nedgangen i de yngre aldersgruppene sterkere i Nord-Norge. Arealet i Nord-Norge utgjør 34,9 av Norges totale areal.

Denne utviklingen gir oss som nasjon flere store utfordringer; mer enn 1/3 av landet har en nedadgående og aldrende befolkning, samtidig som mange av ressursene, også de fornybare, ligger her. Med et ustabilt Russland og en «lenger grense» mot øst, gjennom Finland og Sveriges innmelding i NATO, øker de sikkerhetspolitiske utfordringene i nord.

En landsdel med rike naturressurser og minkende befolkning, kan bli utfordrende å forsvare – både mot direkte intervensjoner, men i større grad mot økte krav fra omkringliggende land og EU for større uttak/andel av ressursene. Nord-Norge har ressursene og arbeidsplassene, samt et betydelig potensial for videreutvikling. Endringer i folketall og befolkningssammensetning har stor betydning for tilgangen til arbeidskraft og bidrar til å forklare geografiske forskjeller blant annet i sysselsetting og utdanningsnivå. Befolkningsvekst bidrar til høyere sysselsetting og større skattegrunnlag, mens økt antall eldre vil ha betydning for utviklingen i offentlige utgifter. Det er derfor avgjørende, både på kort og lengre sikt, at det føres en politikk som øker befolkningen i Nord-Norge og styrker bolysten.

Høyre vil:

- Styrke forsvarrets tilstedeværelse i nord og særlig vektlegge et forsvarssamarbeid med våre naboer og nye NATO-medlemmer – Sverige og Finland.
- Revidere folketrygdloven, slik at det bedrer muligheten for NAV til å følge arbeidslinjen og kreve flytting til der passende arbeid finnes.
- Etablere ordninger (NAV) som gir en bedre distribusjon av flyktninger og innvandrere med gode opplæringstilbud for norsk språk og innstegstillinger i lokalt arbeidsliv.
- Satse på sterke regionsenter der det kan utvikles urbane kvaliteter og kulturtilbud.
- Etablere større/sterkere kommuner som har bedre forutsetninger for en helhetlig og bærekraftig samfunns- og næringsutvikling og derigjennom økte attraktiviteten for kompetente arbeidstakere.
- Etablere (flytte) statlige arbeidsplasser som i særlig grad har (forvaltningsansvar o.a.) for betydelige Nordnorske næringer.
- Styrke forskningen ved nord-norske universiteter på hav (Blå muligheter), energi og gruvedrift/mineraler.
- Benytte ny teknologi og digitalisere slik at flere kan jobbe hjemmefra eller i næringsklynger/Statens hus.
- Foreslå «Nordområde virkemidler» (utvikle tiltakssonen) som øker tilflytting og på sikt bolyst.
- Øke bunnfradraget i tiltakssonen.
- Innføre differensiert personskatt i Troms og Finnmark.
- Øke barnetrygden.
- Omgjøre lån til stipend for studenter som får barn i løpet av studiene – ett år per barn.
- Benytte Husbanken som aktivt virkemiddel for å støtte boligbygging utenfor sentrale strøk.
- Etablere arenaer der beslutningstakere/politikere møter de unge – slik at deres perspektiv i større grad inkluderes i (det politiske) beslutningsgrunnlaget.
- Etablere fond for gründerkapital til unge
- Videreutvikle innovative og lavutslippsløsninger for transport
- Styrke tilbudet for voksne som ønsker å videreutdanne seg eller omskolere seg i løpet av arbeidslivet
- Modernisere yrkesfagutdanningen ved å gjøre den mer fleksibel og ha tettere samarbeid mellom skole og næringsliv i hele skoleløpet
- Ha et utdanningstilbud på videregående skole, fagskole og voksenopplæring som er tilpasset behovet til næringslivet

Troms og Finnmark Høyre

29. Kommunenes vekstkraft – størrelsen betyr noe. Jobb til folket – og folk til jobbene!

En bærekraftig region har en balansert befolkningssammensetning og forvalter menneskelige ressurser og naturressurser for utvikling og verdiskaping nå og i framtiden. Dette vil legge til rette for å holde på hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. (Fra Distriktnæringsutvalgets mandat)

Innlandets 370.000 innbyggere er fordelt i et stort fylke med byer, tettsteder, og små bygdesamfunn i utkanten av Oslo-området. Fra flatbygdene i det sentrale østlandsområdet, til skog og fjell i distriktene, preges fylket av store variasjoner i både utfordringer og muligheter. Deler av fylket kjennetegnes av urbant byliv og høyteknologisk industrinæring. I andre deler farges hverdagen av naturen som næringsgrunnlag, med jord- og skogbruk, industri og foredlingsbedrifter, reiseliv, turisme, handel og service. Vi er et fylke med stort mangfold, spennvidde og potensial, men noen reelle utfordringer som trenger politisk fokus.

Innlandet er rikt på naturressurser som har vært forvaltet på en god måte gjennom generasjoner og har gitt grunnlag for lokal verdiskaping, arbeidsplasser og bosetting. Men der mangel på arbeidsplasser gjennom mange tiår har vært største utfordring utenfor Norges største byer, så er situasjonen nå mangel på kompetent arbeidskraft i store deler av landet. Vi trenger folk til jobbene. Folk må velge å bo i Innlandet.

Unike natur- og kulturlandskap er viktige aktiva. Samtidig vil de fleste innbyggere ønske seg en viss nærhet til urbane kvaliteter og tjenester. De fleste vil enten direkte eller indirekte være avhengig av god forbindelse til det sentrale Oslo-området. Bokkvaliteten i innlandet forutsetter et godt og nært samarbeid og vekselvirkning mellom by og land. Det er viktig å utvikle gode småbyer og regionsentre som grunnlag for å utvikle omlandet, og det er viktig å utvikle et godt samspill med Oslo-området.

Demografien er Innlandets største utfordring. Befolkningsutviklingen i Innlandet varierer. Områder med nærhet til Oslo opplever vekst, mens flertallet av Innlandets 46 kommuner har utfordringer med synkende folketall og økende gjennomsnittsalder. Innlandet er det første fylket i Norge med flere innbyggere over 65 år enn under 20 år.

Disse demografiske utviklingstrekkene stiller store krav til omstilling og prioritering av ressurser til tjenesteproduksjon og regionalt utviklingsarbeid. Vi må i langt større grad nyttiggjøre oss den samlede humankapitalen med større fokus på seniorenne, deltidsinnbyggerne og frivilligheten. Ulikt næringsgrunnlag, naturgitte forutsetninger, og forskjellig demografisk utvikling, krever ulike politiske løsninger i ulike deler av fylket. Derfor er respekten for lokale beslutninger og lokal råderett helt sentral i Høyre.

Innlandet har 90.000 deltidsboliger. Hver tredje bolig er en deltidsbolig. Stadig flere mennesker deler tiden sin mellom et primærbosted og et sekundærbosted, og det er viktig for bo- og livskvalitet. Deltidsinnbyggere er allerede en betydelig del av de reelle innbyggerne i Innlandet, og det må forventes at dette øker. I Norge har alle krav på gode kommunale tjenester der de oppholder seg. Dette er en viktig samfunnskvalitet, og er særlig aktuelt for akuttmedisinske tjenester og hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester. Det er viktig at mennesker med behov for helsetjenester skal kunne bevege seg fritt i landet, leve et normalt liv og eksempelvis fortsette å benytte egen sekundærbolig. Hvis dette skal være mulig, må helseinfrastrukturen og annen relevant infrastruktur dimensjoneres til å kunne gi tjenester både til bostedsregistrerte og deltidsinnbyggere. Deltidsinnbyggere må derfor hensyntas i dimensjonering av spesialisthelsetjenesten og i beregningsgrunnlaget for kommuneøkonomien.

Det grønne skiftet forutsetter at vi reduserer energibruken, men at vi øker produksjonen av fornybar kraft. Høyre ønsker å legge til rette for økt omfang både av vindkraft, vannkraft, solenergi og bioenergi, samt støtte utredning av kjernekraft. Målsettingene må nås gjennom en kombinasjon av minianlegg knyttet til den enkelte bolig, småkraftverk og større anlegg. Innlandet har allerede en stor kraftproduksjon og har gode forutsetninger for å øke produksjonen ytterligere. Dette vil være viktige bidrag til det grønne skiftet, samtidig som kraftverkene bidrar til økonomisk utvikling og skaper lokale arbeidsplasser.

Innlandet har med våre gode kompetansemiljøer store muligheter for industriutvikling i forbindelse med det grønne skiftet. Innlandet kan også videreutvikle sin rolle innenfor fornybar kraft, som kan bidra til forsynings sikkerheten for elektrisitet i Norge. Alle slike initiativ er avhengig et robust og riktig dimensjonert kraftnett for overføring av kraft fra produsent til forbruker. Alle regionene i Innlandet er i dag i en situasjon hvor overføringskapasiteten er i ferd med å brukes opp. Hvis vi skal kunne gå videre med industriutvikling og beredskap i det grønne skiftet må vi legge til rette for at overføringskapasiteten i Innlandet økes.

Suksessfaktoren ved norsk fornybarproduksjon er at lokalsamfunn som legger naturressurser til grunn for kraftproduksjon, har fått en rettferdig andel av verdiskapingen fra fornybarproduksjonen. Lovfestede, langsiktige lokale inntekter har vært et utslagsgivende incentiv for lokal aksept for de naturinngrep som kraftproduksjon avstedkommer - elver lagt i rør, vannmagasiner som gir store sår i landskapet, kraftmaster, kraftlinjer, anleggsveier og mulig fortrenging av annen næring, blant annet turisme og reiseliv. Hvis det grønne skiftet skal lykkes, må det fortsatt være gode incentiver for å tilrettelegge for fornybar kraftproduksjon.

Vassdrag – mjøssaksjon: De store vassdragene og innsjøene er viktig for oss som bor i Innlandet, og de er nasjonalt viktige økosystemer. Mjøsa er Norges største og viktigste innsjø, men mange flere innsjøer og vassdrag, som Glomma, Lågen og Randsfjorden, Femunden og Dokka-Etnavassdraget har stor regional betydning. Mjøssaksjonen for 50 år siden var avgjørende for at Mjøsa i dag har en vesentlig rolle som vannkilde, til rekreasjon og som habitat for et bredt spekter av arter. Nå er flere innsjøer og vassdrag igjen truet som følge av økende temperatur og nedbør, sammen med avrenning fra landbruk og slitne avløpsanlegg. De senere årene har vi opplevd nye oppblomstringer av alger, med badeforbud og redusert bruksverdi for Mjøsa som vannkilde.

Norge utdanner bare litt over halvparten av legene det er behov for. Resten får sin utdanning i utlandet. Helse Sør - Øst har i dag 7,4 studieplasser pr. 100.000 innbygger, mens de andre helseforetakene har 2 til 3 ganger høyere tetthet. Både NTNU og Universitetet i Oslo har gitt uttrykk for at de har mulighet til å etablere legeutdanning i Innlandet. Vi trenger disse studieplassene i Innlandet for å bedre rekruttering av leger til vår region. Det er viktig for Innlandet at disse mulighetene konkretiseres på en forpliktende måte, og at studieplasser kan etableres.

Høyre vil at:

- Kommuners, berørte lokalsamfunns og grunneieres holdning og skjønn skal vektlegges tungt i politikken.
- Politikerne skal være positive medspillere og bidragsytere for både næringslivet og kommunene i deres plan- og utviklingsarbeid.
- Virkemiddelbruken skal gi bedriftene gode og forutsigbare rammebetingelser.
- Fylkeskommunen skal være en støttespiller for kommunene i deres plan- og utviklingsarbeid, ikke en innsigelsesinstans.
- Fylkeskommunen skal gjennom partnerskapet med de interkommunale politiske rådene være en motivator og støttespiller for kommunene i arbeidet for å styrke regionsentre og småbyutvikling og på sikt slå seg sammen til slagkraftige regionkommuner.
- Arbeidet med kommunereformen fortsetter med mål om sterke regionkommuner.
- Det jobbes aktivt for at lokalisering, dimensjonering og finansiering av offentlig infrastruktur, beredskaps- og tjenesteproduksjon i større grad baseres på brukertall fremfor innbyggertall.

- Offentlige aktører går foran i dette grønne skiftet og bidrar til innovasjon og næringsutvikling. Kommunene må satse mer på kompetanse og inkludering. Alt for mange står i dag utenfor arbeidslivet, samtidig som både næringslivet og offentlige sektorer har behov for arbeidskraft. Riktig kompetanse og god arbeidsdeling er en forutsetning for gode, effektive og trygge tjenester.
- Kommunene må bli aldersvennlige. Vi blir flere eldre og lever lenger. Antall 80-åringer vil dobles de neste tjue år. Å skape et aldersvennlig samfunn handler om hvordan hver enkelt skal kunne bruke sine ressurser.
- Kommunene har en aktiv seniorpolitikk som stimulerer flere til å stå i jobb lengre.
- Kommunene legger til rette for at eldre kan bo lengst mulig hjemme, blant annet ved hjelp av helse- og velferdsteknologi og statlig støtte til utvikling av omsorgsboliger.
- Kommunene må få mer frihet til å løse oppgavene de har ansvar for. Detaljerte krav reduserer kommunenes handlingsrom og mulighet til å levere tjenester tilpasset sine innbyggers behov. Det må legges bedre til rette for egnet utmarksnæring i rovdyrutsatte området.
- Kommunene må ha og ta en aktiv rolle i arbeidet for økt kraftproduksjon.
- En vesentlig del av den lokale naturressursbaserte verdiskaping må bli igjen i kommunene.
- Deltidsinnbyggere må hensyntas i dimensjonering av spesialisthelsetjenesten og i beregningsgrunnlaget for kommuneøkonomien.
- Det arbeides for å etablere legeutdanning på Gjøvik.
- Det utarbeides en tiltaksplan for Mjøsa med sideelver etter mønster av den planen regjeringen har vedtatt for å redde Oslofjorden.
- Kunnskap fra ny forskning, blant annet fra Mjøsa og Oslofjorden, utnyttes for å sikre kvaliteten i alle våre vassdrag.
- Det arbeides for å etablere legeutdanning i Innlandet.

Innlandet Høyre

30. Prioriter unge i kommunene

Kommunen er ansvarlig for mange av tilbudene som er nærmest oss innbyggere. Det er kommunen som har ansvaret for et godt primærhelsetilbud, gode skoler og for å regulere gode møteplasser. Innbygget i dette ligger kommunenes ansvar for samlet sett å sikre gode tjenester for unge.

Kommunenes tilbud må speile innbyggernes behov. For unge er det spesielt tre ting som skiller seg ut. Unge i dag sliter mer med sin psykiske helse enn tidligere, unge har i dag vanskelig for å komme inn på boligmarkedet, og kommunene sliter med å sikre gode nok skoler. Alle disse problemene kan kommunen være med på å løse.

Del 1: Unges psykiske helse

Unge psykiske helse har lenge vært et politisk tema som har fått mye oppmerksomhet. Pandemien har ført til en drastisk økning i antallet unge som sliter. Gjentatt sosial nedstenging, og særlig stenging av skoler under pandemien har hatt stor effekt på de unge som sliter mest. De har mistet kontakt med venner og muligheten til å snakke med skolehelsetjenesten i lange perioder. Det er helt nødvendig å bruke omfattende midler og tiltak på å bekjempe og forebygge psykiske lidelser.

Høyre har høye målsetninger. Vi mener det maksimalt bør gå to uker mellom henvisning til psykolog og første time i kommunen. I tillegg vil Høyre ta initiativ til å utarbeide et psykisk helse-forlik etter modell fra barnehageforliket. Andre tiltak bør vurderes i arbeidet med psykisk helse-forliket som er foreslått.

Lavterskeltilbud og forebyggende tiltak er noe av det viktigste vi har for å unngå at noen faller utenfor. Målet med vår politikk skal være å senke terskelen ytterligere for å oppsøke psykisk helsehjelp, og gi unge verktøyene de trenger for å klare seg i hverdagen.

Et annet lavterskeltilbud som bør styrkes er legevakten. Det bør være et krav at alle legevakter har kompetanse om psykisk helse til å hjelpe de som trenger det med akutte psykiske helseplager.

Høyre vil:

- Ha en målsetning om at det skal være maksimalt to ukes ventetid mellom henvisning til psykolog og første time i kommunen.
- At kommunen, inntil dette målet er nådd, skal benytte seg av private psykologer på lik linje med kommunale.
- Ta initiativ til et psykisk helseforlik, etter modell fra barnehageforliket.
- At kommunene skal få øremerkede midler fra statsbudsjettet for å dekke inn psykologkapasiteten.
- Sikre at alle legevakter har kompetanse om akutt psykisk helsehjelp

Del 2: Et inkluderende boligmarked

Førstegangskjøpere finner seg selv i en vanskelig situasjon i det de ønsker å entre boligmarkedet. Høye boligpriser og for få boliger er faktorer som bidrar til at det er utfordrende å komme seg inn uten noen i ryggen. For at flere skal ha like muligheter i boligmarkedet, ønsker Høyre å utvide startlånordningen fra Husbanken slik at flere førstegangskjøpere får tilbud om startlån fra Husbanken.

Den beste og enkleste måten å gi førstegangskjøpere muligheten til å kjøpe bolig er å bygge flere boliger. Hvis vi bygger flere boliger, vil boligprisene falle drastisk. Derfor er det viktig å skape insentiver for økt boligbygging samt å tilrettelegge for flere boligområdet. I Wien har de en sosial boligmodell hvor beboerne selv er med på å forme leilighetene de bor i og skaper et nabolag i et leilighetskompleks. Ved å gi tilskudd til boligbyggere som bygger etter Vienna-modellen, vil vi få innsikt i om modellen passer det norske samfunnet.

Det er både viktig med boligutbygging som passer for unge i både byene og distriktene. Ved utbygging av nye boligprosjekter i distriktene er det viktig å utforme de for å passe familier for å skape befolkningsvekst i distriktene i flere generasjoner. Utbygging av suburbane områder skal også legge til rette for befolkningsvekst og pendlermuligheter, både privat og kollektivt.

Det er ingen tvil om at det er store problemer med boligmarkedet i Norge i dag. Per dags dato er det er vanskelig for unge innbyggere å komme inn på boligmarkedet, og derfor skal Høyre være en forkjemper for et mer inkluderende boligmarked. Høyre mener at flest mulig skal kunne eie sin egen bolig, dersom de selv ønsker det. For å oppnå det ønsker vi blant annet å legge bedre til rette for leie-til-eie-ordningen, styrke BSU-ordningen (boligsparing for ungdom) og vurdere endringer av rentefradragsordningen på boliglån.

Høyre vil:

- Tilby startlån fra Husbanken til alle førstegangskjøpere
- Gi tilskudd til boligbyggere etter Vienna-modellen
- Sørge for at kommuner ikke vedtar krav til nye boliger som i praksis hindrer bygging av mindre førstegangseiligheter for unge i etableringsfasen
- Effektivisere omregulering av tomter og boligprosjekter i kommunen
- Innføre krav til saksbehandling i kommunene
- At nye boligprosjekter i distriktene og sub-urbane områder skal være familievennlige
- Øke satsen for skattefradraget på BSU fra 10% til 20%
- Legge til rette for leie-til-eie-ordningen.
- Vurdere om rentefradraget på boliglån bare skal gjelde primærbolig

Del 3: Større ambisjoner for grunnskolene

Alle skoler skal også kunne møte alle elver med ulike utfordringer. Små skoler har ofte vanskeligere for å møte behovene til disse elvene. Samtidig kan det ikke være en unnskyldning at en skole er for liten til å tilby hjelpen elevene trenger. Høyre mener der skal være et mål at skoler skal ha nok lærere med ulike former for spesialkompetanse, at alle skoler skal ha nok midler til å hjelpe elever som trenger tilrettelegging og at elever skal få mest mulig tilpasset opplæring til nivået de er på.

Mange elever, spesielt i distriktene, har store avstander til skolen sin. Det kan gjøre skoleopplæringen vanskelig, spesielt for de som har ekstra utfordringer. For å avhjelpe dette mener Høyre at kommunene må få et bedre skolebusstilbud for elever med avstander til skolen. Det vil både hjelpe elevene til å kunne ta et reelt skolevalg basert på hva hver enkelt elev har av behov og ønsker.

Høyre vil:

- At alle grunnskoler skal tilby tilrettelagt opplæring, og at kommunen skal gi tilstrekkelig med midler til dette.
- At skolebusstilbudet skal bli bedre
- Legge ned skoler som ikke har elevgrunnlag og heller satse på større skoler med et større kompetansemiljø.

Rogaland Høyre**31. Ny fordelingsnøkkel for fylkene rammer kysten hardt**

Et utvalg nedsatt av regjeringen har foreslått en ny nøkkel for inntektsfordelingen til fylkeskommunene. Det er kystfylkene som taper penger, til fordel for sentrale strøk og innlandet. Forslaget innebærer et kutt i årlige overføringer til Møre og Romsdal med 188 millioner kroner. Særlig er det en ytterligere forverring av dekning av utgifter til ferge drift. Det blir mindre penger til alle andre nødvendige investeringer, sikring og fornying av broer og vedlikehold av fylkesveiene. Igjen øker vedlikeholdsetterslepet.

Møre og Romsdal fylke har vært et foregangsfylke når det kommer til å innføre utslippsfrie ferger, noe som ikke kompenseres fullt ut av staten, på tross av at dette bidrar til å nå nasjonale klimamål. Mangel på kompensasjon og ny fordelingsnøkkel gjør at transporttilbudet blir dårligere.

I ett klimaperspektiv er det viktig å gå for de tiltaka som gir størst gevinst. Innen samferdsel er dette på ferge og hurtigbåtar, det er dårlig underlig at det er nettopp disse kollektiv- tilbudene som blir straffet hardest i ny inntektsmodell.

Veiene våre er en viktig eksport-åre og er arbeidsplassen til svært mange. I tillegg er det utbredt pendling over lengre avstander til/fra jobb og skole i bil, på grunn av manglende kollektivtilbud. I en region med mange fjorder er ferger en sentral del av vegnettet. Et godt fergetilbud og priser i samsvar med andre deler av vegnettet er derfor helt nødvendig. Bedre kollektivtilbud og tilgjengelighet må prioriteres.

I 2023 har Møre og Romsdal Fylkeskommune måttet redusere fergetilbudet med 14 millioner og det er ventet ytterligere reduksjoner i 2024. Fylkesveiene og fergene som er en del av disse må opprettholdes må opprettholdes for å sikre og stimulere den store verdiskapningen som skjer langs kysten. At regjeringen har innført gratis ferge hjelper lite om fergen ikke går.

Høyre vil:

- Gå sterkt imot at den nye fordelingsnøgkelen innføres som foreslått.

Fordelingsnøgkelen må endres slik at:

- Tjenestetilbudet i fylket styrkes
- Vegbudsjettet står i forhold til etterslepet på vedlikehold og behov for nye veger
- Vegstandarden forbedres
- Inntektsmodellen må premiere tiltak som gir størst klimaeffekt.
- Fergetilbudet forbedres slik at samfunn langs kysten har god tilgang til sitt bo- og arbeidsmarked
- Kollektivtilbudet blir et reelt alternativ til privatbil

Møre og Romsdal Høyre

Næring

32. Pådriver for sirkulærøkonomi i klesbransjen

Produksjon av klær og tekstiler har konsekvenser for miljø og er en kilde til betydelige klimautslipp globalt. I tillegg til direkte CO₂-utslipp fra produksjonen har tekstilindustrien et høyt forbruk av vann og kjemikalier og bidrar til å produsere store volum tekstilavfall som forurenses jordsmonn og vannkilder og påvirker biologisk mangfold.

Fremveksten av «fast fashion» har bidratt til en kraftig økning i forbruket av klær de siste årene. På noen få tiår har forbruket av tekstiler per person økt med 40 prosent i Europa. Norge er en liten tekstilprodusent, men en stor tekstilimportør og forbruker. Lite av tekstilavfallet resirkuleres eller gjenbrukes. Det skyldes flere ting, blant annet manglende etterspørsel etter resirkulerte tekstiler, mengden klær som produseres, og at kvaliteten, holdbarheten og verdien til tekstilene gjør det lite attraktivt å resirkulere eller gjenbruke.

Et av de viktigste grepene for å gjøre noe med dette vil være å sikre gode rammebetingelser for næringsdrivende innen salg og omsetning av brukte klær for å bidra til en mer bærekraftig forbrukeradferd, og til flere arbeidsplasser.

Vestland skal være et foregangsfylke i utviklingen og etablering av sirkulærøkonomi. Konseptet sirkulærøkonomi kan enkelt forstås slik: Henter vi ut en råvare, må vi se til at den blir brukt så lenge som mulig og så mange ganger som mulig. Produkter skal kunne repareres, helt eller stykkevis, gjenvinnes og/eller brukes til andre formål. Unngå ressurslekkasje, unngå å kaste.

10 % av verdens klimaforsøpling kommer fra tekstilproduksjon. Hvert år kaster hver nordmann rundt ni kilo klær/tekstiler, og det er kun noen få prosent av klærne vi kvitter oss med selges og gjenbrukes. Både norsk avfallspolitikk og EUs rammedirektiv for avfall tilsier at vi skal prioritere å gjenbruke. Selv om det er mange som selger brukt privat via tjenester som Finn og Tise, er det i dag.

Høyre vil:

- vurdere hvordan incentiv kan bidra til å bygge opp et second hand marked.
- revidere brukthandlerloven, med mål om forenklinger og forbedringer for næringsdrivende som ønsker å drive utsalgssteder og butikker innenfor bærekraftig handel.
- være en pådriver for å få på plass sorteringsløsninger som bidrar til bedre ressursutnyttelse og høyere gjenvinningsgrad.
- utrede incentivordninger for næringsdrivende som driver handel med brukte klær, som også gjelde rens og reparasjon av brukte klær og tilbehør.
- utarbeide en strategi for et utvidet produsentansvar for tekstiler, herunder en strategi for bedret infrastruktur for innsamling og resirkulering og i tillegg gi insentiver til tjenester som forlenger levetiden til klær og tekstiler.
- krav til en felles merkeordninger for å sikre lik og riktig håndtering av tekstiler i hele industrien for å gjøre det enklere å resirkulere klær.

Vestland Høyre

Transport og kommunikasjon

33. Bedre flytilbud for folk og næringsliv

Kortbanenettet består av en rekke småflyplasser i distriktene i Nord-Norge og deler av Trøndelag og Vestlandet.

Høyre-bautaen Håkon Kyllingmark var arkitekten bak rutenettet som knytter folk og næringsliv tettere sammen over enorme avstander i vårt langstrakte land. Uten denne samferdselssatsingen ville ikke Distrikts-Norge hatt så stor verdiskaping som i dag.

Det har de siste tiårene blitt stadig dyrere å benytte seg av flytilbudet grunnet en kraftig avgiftsøkning. I dag koster det kr 1500-3000 hver vei mellom våre største byer og kr. 10.000-18.500 t/r dersom man skal fly mellom ytterpunktene i vår nordligste landsdel.

Konsekvensen av dette er at rutenettet benyttes av kun en offentlig adel av byråkrater som kan tillate seg slike reiseregninger i tillegg til sykehustransport, ettersom folk og bedrifter ikke har råd til å benytte seg av tilbudet. Dette var ikke hensikten da rutenettet ble etablert.

Høyres løsning bør være å legge til rette for økt konkurranse på de kommersielle strekningene, og i anbud om FOT-rutene. Dersom avgiftsnivået reduseres, vil det være mulig å få inn flere aktører. I en NOU om luftfarten som Solberg-regjeringen mottok i 2019 fastholdes at en reduksjon av maksprisen på FOT-ruter er samfunnsøkonomisk nøytralt. En utfordring med maksimaltakster er at det begrenser operatørens fleksibilitet i prissettingen. Regulerte gjennomsnittstakster gir imidlertid operatøren større fleksibilitet til å prise avganger med høy etterspørsel på samme måte som en kommersiell operatør ville gjort. Og bidra til mer effektiv kapasitetsutnyttelse. TØI (Transportøkonomisk Institutt) anbefaler at denne modellen erstattes med maksimaltakster.

I en tid hvor regjeringen gjør alt verre for distrikts-næringslivet bør Høyre gjøre det som er rett: Redusere avgiftsnivå, FOT-priser og legge til rett for konkurranse om å tilby lavere priser og flere avganger. Dette til beste for folk og næringsliv.

Høyre vil:

- Fjerne flypassasjeravgiften for kortbanenettet.
- Redusere maksprisen for FOT-ruter med minimum 25% og 50% flerstrekningsrabatt.
- Minimum 25% reduksjon av makspris og 50% flerstrekningsrabatt på FOT-ruter.
- Legg til rette for konkurranse mellom flere selskaper på strekningene på kortbanenettet for økt konkurranse på pris og avganger.
- Utrede muligheten for regulering av gjennomsnittspriser.
- Fase inn lav- og nullutslippsfly så raskt som mulig på kortbanenettet.

Nordland Høyre

34. Fly er Nord-Norges tog, buss og båt

Distrikts-Norge står ovenfor store demografiske utfordringer, samtidig som at det er nettopp i distriktene det skapes flest nye jobber. Dette er jobber som skal bidra til verdiskaping og vekst for hele nasjonen innen grønn industri og produksjon.

Når det private arbeidsmarkedet er i vekst så er det gjerne også en vekst i oppgaver ivaretatt av det offentlige. Dette gjelder både beredskap og sikkerhetsrelaterte arbeidsplasser, sykehusdrift og samferdsel for å nevne noen.

Høyres tidligere samferdselsminister Håkon Kyllingmark fikk i sin tid på plass kortbanenettet, som ble Nord-Norges «togtilbud». Den nordligste landsdel har fortsatt ikke tilgang til tog som alternativt kommunikasjonsmiddel, og befolkning og næringsliv er helt avhengig av et relevant flytilbud på dette kortbanenettet.

Befolkningen i nord opplever nå at disse ``togprisene`` er løpt løpsk siden den gang. Det er til sammenlikning trolig ingen som ville utløst en togbillett mellom Oslo-Bergen for kr. 9000,- men i distrikts Norge er dette dagens normal.

Kommunikasjonsmulighetene i distrikts Norge, og særlig i nord, henger ikke med i utviklingen som er i resten av Norge. Flytilbudet er for dårlig, prisene er blitt enorme, og det bidrar til et kommunikasjonsmessig klasseskille i Norge.

Et dårlig flytilbud og ekstreme flypriser representerer et konkurransehinder, og det reduserer muligheten for kompetanseheving og vekst i nordnorsk næringsliv. Det er svært mange arbeidsgivere som vurderer det for kostbart å sende sine ansatte på kompetansehevende kurs når reisekostnadene for deltakelse er nesten en halv månedslønn.

Den nordlige landsdel har gjennom mange år mistet mange av den yngste befolkningen, og mange av disse har valgt å flytte til mer sentrale deler av landet. Mange begrunner dette valget med at det gir større fleksibilitet og økonomiske gunstigere muligheter til å kunne reise i forbindelse med jobb og feriereiser. Kommunikasjonsmulighetene og kostnadsnivået for å reise, er også til hinder for rekruttering av nødvendig arbeidskraft til landsdelen, når det oppleves som et økonomisk hinder å kunne pleie familie eller vennerelasjoner andre steder i landet, etter at man har valgt å takke ja til en spennende jobb i nord. Det er mange som naturlig nok vektlegger disse livskvalitetene når man skal velge hvor man skal bosette seg og skape seg en karriere. Det er storsamfunnet som er den største taperen når så mange unge arbeidsføre mennesker takker nei til å ta jobber i distriktet, fordi ulempene og kostnadene ved å bo i nord oppleves å være større enn de mulighetene som finnes. I et samfunnmessig og sikkerhetsmessig perspektiv er det bekymringsfullt at den nordlige landsdelen på denne måten utarmes og tømmes for kompetanse.

I tillegg til utfordringene og kostnadene som næringslivet har, så er et dårlig flytilbud og høye kostnader utfordrende for pasientreiser i landsdelen, og særlig i Finnmark. Troms og Finnmark har mye pasienttransport med fly. UNN i Tromsø har størst del av pasientstrømmen, men det er også fordelt reiser til lokalsykehusene i Kirkenes og Hammerfest basert på deres behandlingstilbud.

Alle lufthavnene i Nord-Norge har FOT-ruter bortsett fra Bardufoss lufthavn. Troms og Finnmark Høyre vil få på plass flere fot ruter og ha nye tiltak for å sikre større konkurranse og lavere priser for folk. Vedvarende høye flypriser avskjærer de som bor ved kortbanenettet i Nord-Norge fra resten av landet.

Høyre krever at:

- flytilbudet i nord gis særskilte rammebetingelser for å redusere reisekostnader.
- flyavgifter må kuttes.
- flytilbudet forbedres med langt bedre regularitet.
- det etableres flere fot-ruter i Troms og Finnmark, og at også Bardufoss lufthavn blir en del av fotrutesystemet.
- det åpnes, og tilrettelegges for større konkurranse om flypassasjerer.
- EL-Fly får særs gode vilkår i landsdelen i en oppstartsfase når markedet leverer denne type flymaskiner.

Troms og Finnmark Høyre

35. Regjeringen må satse på samferdsel i nord

Høyre er dypt bekymret over Regjeringens mangelfulle satsing på samferdsel og infrastruktur, spesielt i de nordligste fylkene.

E6 er hovedpulsåren gjennom Norge og en viktig transportåre mellom nord og sør. Både E6-strekningen Megården – Mørsvikbotn og Narviktunnelen er viktige samferdselsprosjekt – ikke bare for de aktuelle regionene, men for hele Norge. Spesielt er strekningen Megården - Mørsvikbotn svært ulykkesbelastet. Når denne strekningen blir stengt er omkjøringsmulighetene vanskelige og tidkrevende. Disse strekningene er overhodet ikke nevnt i forslaget til neste års statsbudsjett – et budsjett som på ingen måte følger opp den forrige regjeringens tydelige prioritering av samferdsel i hele Norge.

Trafikksikkerhet og tilrettelegging for økt verdiskaping må stå sentralt når man disponerer midler til samferdsel. I dette perspektivet er det også nødvendig å omtale rassikring og tilhørende tryggingstiltak. Nordland har en stor andel rasfarlige veistrekninger, og det er i mange sammenhenger omfattende tiltak som må iverksettes for å gi innbyggere og næringsliv trygge og gode veier. Vi ser at klimaendringer kan føre til at flere strekninger blir utrygge, og allerede utrygge strekninger blir farligere. Dette må Regjeringen ta på alvor. I Norge skal man ikke trenge å leve i frykt for ras når man ferdes på våre veier.

Like viktig infrastruktur finner vi innen luftfarten. Avstandene i Nord-Norge er betydelig, og landsdelen kan kun greie å skape fornuftig samvirke dersom det finnes flyplasser som har minst tre eller flere daglige avganger. Nord-Norge er en rik landsdel med store ressurser, men skal vi klare å forvalte dette til beste for hele Norge er infrastruktur som legger til rette for utvikling en betingelse.

Høyre vil:

- at veiprojekt E6 Megården-Mørsvikbotn igangsettes i 2023 slik det var planlagt.
- at E6 Narviktunnelen igangsettes i løpet av første del av NTP som planlagt.
- at opprusting av E10 i Lofoten prioriteres.
- at Ulsvågskaret finansieres i planperioden 2022-2033.
- at Regjeringen skal ta rassikringen på et større alvor.

Høyre mener:

- Ressursbruken til Luftfarten i Norge viser at det er betydelig rom for å satse mer på luftfart i Nord-Norge. Både på utvikling av lufthavner, utvikle nye luftfartstilbud, og på å vesentlig forbedre samferdselstilbudet som lufthavnene skaper.
- Stortinget bør prioritere videreutvikling av Luftfarten som samferdselsform i Nord-Norge og Nordland for å skape økt utvikling og økt bostedsattraktivitet.
- Stortinget bør prioritere å utvikle flytilbudet i Nord-Norge med tanke på at dette vil være den viktigste kommunikasjonsformen mellom regionsentrene og byene.
- Stortinget bør innføre tilleggsordninger for å sikre flypriser på et nivå som ikke hemmer utviklingen i landsdelen.
- Der må utredes, og innføres en form for prisreduksjon på flytilbudet mellom byene i Nord-Norge utover FOT-rute ordningens maks pris pr strekning, som gir flypriser som muliggjør en lavere reisekostnad for reiser med fly mellom alle flyplassene i landsdelen.

Nordland Høyre

36. Det må bygges firefeltsvei gjennom hele Agder NÅ

Høyre mener at veiutbygging er et av de viktigste tiltakene for bedre trafiksikkerhet. I 2022 var det nesten 50 prosent flere omkomne i trafikken enn året før, og vi må tilbake til 2016 for å finne et år med flere omkomne. For å redusere antallet ulykker må derfor byggingen av firefeltsvei fortsette gjennom hele Agder NÅ, og det må sikres utbygging av viktige industriveier på Sørlandet.

Det er nå 12 år siden den nye veien mellom Grimstad og Kristiansand ble åpnet, og vi vet at denne veien har redusert antallet trafikkulykker på strekningen med hele 82 prosent. Det betyr 248 færre ulykker. Det betyr 40 færre skadde, og det betyr 12 færre drept. Og det betyr tusenvis av færre berørte. Bak hvert menneskeliv som blir hardt skadd eller drept er det mange pårørende som får sitt liv sterkt påvirket.

Høyre-regjeringen jobbet i regjering målrettet for fire felts E18 fra Oslo til Stavanger og Høyre doblet samferdselsbudsjettene i sin regjeringstid. Høyre-regjeringen etablerte selskapet Nye veier AS, som bygger vei raskere og tar ned kostnadene i veiprojektene slik at det raskere kan bygges enda mer vei for pengene. Dagens regjering har satt i gang en utredning for å vurdere hvordan veibygging skal organiseres i fremtiden, noe som kan føre til at det imponerende arbeidet til Nye Veier stopper opp. Etableringen av Nye Veier har vært en stor suksess og selskapet har gjennom gode prosjekter effektivisert veiutbyggingen med ca. 30 MRD NOK til nå og sørget for sikrere trafikk og redusert reisetid.

Men viktige veistrekninger mangler fortsatt, og manglende finansiering er en sentral årsak. Vi ser at samferdsel blir nedprioritert av den nye regjeringen i statsbudsjettet, noe som i sum vil gi mindre vei og forsinket utbygging for Agder. Regjeringspartner SV har uttalt ved flere anledninger at de er imot Nye Veier og ønsker å legge ned selskapet, og skrote flere av motorveiprojektene. Alt dette gir økt usikkerhet. Vi kan ikke la skiftende regjeringer bestemme seg for omkamp om de løsninger som er vedtatt. Agder trenger nye veier og bedre infrastruktur, spesielt for å sikre forutsigbarheten for næringslivet. Utsettelse og nedprioriteringer vil bli kostbart, både økonomisk og menneskelig.

Endres firefelts til trefelts – eller enda verre til tofelts – må alle utarbeidede planer forkastes, og prosesser må startes på nytt. Det medfører enorme unødvendige offentlige kostnader og stopper fremdriften.

Høyre vil:

- Øke bevilgningene til Nye Veier for å sikre gjennomføringen av firefelts vei gjennom hele Agder NÅ
- At regjeringen sørger for at veien mellom ny E39 og Spangereid i Lindesnes kommune bygges snarest mulig, spesielt for å få på plass bedre forbindelser til GE Lindesnes.
- At regjeringen sikrer medfinansieringen av veien mellom batterifabrikken Morrow i Eyde energipark og til Neskillen bru.

Agder Høyre

37. Samferdsel

God vei, jernbane og digital infrastruktur er en forutsetning for at folk kan bosette seg der de selv ønsker. Det er viktig at vi skal ha gode jobbmuligheter og at næringslivet kan ha gode utviklingsmuligheter i alle landsdeler. Innlandet er snart Norges største fylke i geografisk utstrekning, med en spredt bosetning. All virksomhet i fylket er på forskjellige måter avhengig av gode samferdselsløsninger. Innlandet er et viktig gjennomfartsfylke mellom Nord-Vestlandet, Midt-Norge og Østlandet med videre veg, bane og ferger mot Europa. Derfor er veg og jernbane i Innlandet avgjørende for store deler av Norge. Høyre skal være garantist for at det bygges god veg og jernbane, og god digital infrastruktur i hele Norge.

Veg og jernbane er viktig for menneskers muligheter og livskvalitet. Utbygging av infrastruktur er samtidig kostbart. Det kan utgjøre store naturinngrep, beslaglegge dyrket mark og påvirke lokalt bomiljø negativt. Ved store utbyggingsprosjekter må det alltid være en tydelig politisk forutsetning for å skape bo- og næringsmuligheter i alle landsdeler. Videre må vi hensynta naturvern, miljøvern, jordvern, vern av bomiljø og økonomi som hver for seg er selvstendige grunnleggende samfunnsinteresser.

Når bygging av infrastruktur er i konflikt med andre vesentlige samfunnsinteresser, er det viktig med tydelig gjensidig respekt for alle interessene som skal ivaretas. Høyre er opptatt av å ha gode prosesser med klare politiske rammer og målsettinger og med tett samarbeid mellom aktører for å finne best mulig felles løsninger. Som samfunn må vi akseptere at den beste løsningen er et kompromiss som ikke er perfekt fra noe enkeltperspektiv.

Det er iverksatt viktige nasjonale veg- og jernbaneprosjekter i Innlandet. Når kostnadsnivået øker, er det viktig å unngå unødvendige endringer og uklarheter som gir forsinkelser og dobbeltarbeid. Innlandet Høyre er opptatt av at iverksatte og planlagte prosjekter gjennomføres som forutsatt.

Høyre mener at:

- E6 og ny Mjøsbru må bygges og ferdigstilles som planlagt. Veggen er avgjørende for å binde mjøsbyene sammen, knytte Innlandet til Oslo og kontinentet, og binde Nord-Vestlandet og Østlandet sammen.
- Den resterende delen av E16 mellom Kongsvinger og Kløfta/E6 må fullføres.
- Rv 4 fra Mjøsbrua til Gjøvik og Rv25 mellom Løten og Hamar må utbygges og ferdigstilles så raskt som mulig.
- Rv3 gjennom Østerdalen og Rv25 Hamar-Elverum er avgjørende for å binde Østerdalen til Mjøsregionen og Oslo-området, og er den viktigste gjennomfartsåren mellom Østlandet og Midt-Norge. Veien har svært omfattende godstransport og tungtrafikk. Rv3 må utbedres og dimensjoneres for å kunne håndtere denne trafikkbelastningen.
- Rv4 er avgjørende for å binde mjøsbyene sammen og knytte Innlandet til Oslo og kontinentet. Det må lages en helhetlig fremdriftsplan for ferdigstilling av RV4 fra Gjøvik til Oslo.
- E16 er den eneste vintersikre øst-vest-forbindelsen i Norge og er livsnerven gjennom Valdres. De strekningsvise utbedringene av E16 må fullføres, og veien må legges om forbi Fagernes sentrum.
- Utbedre fylkesveger som er viktige for næringsliv og eksport.
- Det må bygges ringveg på Rv 25 forbi Elverum for å gi kapasitet til fremtidig gjennomgangstrafikk.
- Utbygging av intercity-triangelet er avgjørende for utvikling av hele Østlandet som en helhetlig bo- og næringsregion. Dobbeltspor må ferdigstilles til Hamar i inneværende NTP-periode som planlagt.
- Dobbeltspor på deler av strekningen Hamar-Lillehammer som forutsatt i Solberg-regjeringens forslag til NTP, må planlegges nå for å kunne bygges ut i neste NTP-periode.
- Kongsvingerbanen må oppgraderes og utvikles videre for å gi økt kapasitet til gods- og persontrafikk.
- Dovrebanen er viktig for Gudbrandsdalen og for miljøvennlig persontransport og godstransport mellom Østlandet, Nord-Vestlandet og Midt-Norge. Banen bør utvikles med flere kryssningsspor for å kunne håndtere mer godstransport.

- Godspakke Innlandet må gjennomføres. Dette omfatter elektrifisering av strekningen Hamar-Elverum og Solørbanen, noe som vil gi nye muligheter for passasjertransport.
- Gjøvikbanen har Norges mest fornøyde togpassasjerer, og er viktig for utviklingen i Vest-Oppland. Det må arbeides videre med å forbedre togtilbudet ytterligere.
- Rørosbanen er viktig for Østerdalen, og er en viktig avlastningskorridor for tog mellom Østlandet og Midt-Norge. Rørosbanen må få styrket rutetilbud, og på sikt elektrifiseres. Det må sikres mest mulig sømløs overgang for persontrafikk mellom Rørosbanen og Dovrebanen.
- Ved utbygging på dyrket mark, bør utbygger erstatte tapt dyrket areal med minst tilsvarende areal i nydyrking.

Innlandet Høyre

Utdanning og forskning

38. Et yrkesfagløft i møte med fremtiden

Det videregående skoletilbudet i Nordland har de siste årene båret preg av flere nedleggelse og kutt. I 2019 la Nordland fylkeskommune ned hele 29 linjer. Flere av linjene som ble lagt ned var yrkesfaglige linjer. Utviklingen av utdanningstilbudet i Nordland samsvarer ikke med den fremtidige etterspørselen av fagarbeidere i Nordland.

I 2035 anslår Statistiske sentralbyrå (SSB) at vi vil mangle nesten 100 000 fagarbeidere. Nordland fylke med landets laveste arbeidsledighet har et enormt behov for yrkesfaglig arbeidskraft i årene som kommer. Storsatsinger som Freyr i Mo i Rana, Gen2 i Mosjøen og Aker i Narvik er eksempler på store industrisatsinger som er helt avhengige av relevant arbeidskraft i årene fremover. Eksempler innenfor andre områder som har stort og økende behov for fagarbeidere er havbruk, byggfag og helse. Uten kompetanse og arbeidsfolk står Nordland svakt i møte med et industrieventyr.

I dag er Nordland et av fylkene med aller best økonomi i landet. Nordlands økonomi er god på grunn av næringen, men Nordland får ikke nok støtte fra offentlige midler. Ung hjerneflukt er en stor utfordring i Nord og vi trenger flere folk i nord. Det står ikke på pengene, men på politisk vilje. Ny grønn industri krever et kraftløft i yrkesfaglinjene i hele landet. Utviklingen av nedleggelse må snus, mens satsingen må inn. Den offentlige støtten vil derfor sette i gang finansieringsprogrammer for næringslivet, for å dele sysselsettingskostnadene til unge nyutdannede. Slik blir det lettere å beholde unge mennesker i ulike deler av landet etter endt utdanning.

Høyre vil:

- satse på yrkesfaglinjer som samsvarer med kompetanseetterspørselen til det lokale næringslivet.
- at det skal være høy terskel for å legge ned en linje på en videregående skole.
- jobbe for modulbasert og digital undervisning i stedet for nedleggelse og kutt i tilbudene.
- støtte private initiativ og etablering av fagskoler som bidrar til å dekke behovet for flere fagarbeidere.

Nordland Høyre

Utenriks og forsvar

39. Norge må oppfylle våre NATO-forpliktelser

Russlands invasjon av Ukraina siden 2014 har endret den sikkerhetspolitiske situasjonen fundamentalt i Europa. Etter Russlands okkupasjon av deler av Ukraina i 2014 og fullskala invasjon av landet i 2022, kan det ikke lenger være tvil om at det norske forsvaret må styrkes vesentlig for å oppfylle NATO-traktatens artikkel 3 hvor det påhviler medlemmene individuelt å ha et forsvar som skal bidra til å oppnå traktatens formål om hindre angrep mot medlemslandene.

Høyre registrerer at NATOs vedtak i Wales i 2014, «aim to move towards the 2 % guideline within a decade», ikke har ført frem til ønsket resultat. Norge bruker ca. 1,5 prosent av BNP på forsvaret og mangler som et av få land i NATO en plan for å nå målet. Norge er naboland med Russland og har store arealer som skal forsvares samtidig som befolkningen er relativt liten. Det innebærer at Norge er mer avhengig av støtte fra NATO-allierte enn andre land for å ha et troverdig forsvar. I lys av dette er det ikke i Norges interesse at vi selv velger å bruke mindre av vår verdiskapning på forsvar enn hva som gjelder for våre allierte. Det burde være motsatt. Dette forholdet forsterkes av at Norge har sterkere statsfinanser relativt sett, enn alle andre land i alliansen.

I 2023 vil Forsvarskommisjonen levere sine vurderinger av hvordan forsvaret skal utvikles videre og Forsvarssjefen vil komme med sitt fagmilitære råd. Det er imidlertid åpenbart at forsvaret vil kreve vesentlig større bevilgninger enn gjeldende nivå, og et langsiktig perspektiv som gjør at en økning i strukturen også finansieres av tilstrekkelige driftsmidler.

Det haster derfor med å gi et forpliktende signal fra våre myndigheter om at Norge vil bruke minst 2 prosent av brutto nasjonalprodukt (BNP) på forsvar. NATO-landene må være forberedt på at 2 prosentnivået vil være for lavt. NATO vil våren 2023 revurdere behovet for forsvarsbevilgninger. Norge bør støtte en økning av ambisjonsnivået og at målsetningen blir erstattet av et krav til minimumsnivå.

Høyre mener dette må komme til uttrykk allerede ved behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett våren 2023 og i senere statsbudsjetter. Det er ikke i Norges interesse at vi bruker mindre av vår verdiskapning på Forsvaret enn hva som gjelder for våre allierte.

Høyre vil:

- av hensyn til byrdefordelingen i NATO bruke minst 2% av BNP i året til forsvar
- at framtidige økninger i forsvarsstruktur skal finansieres med tilstrekkelige driftsmidler
- at Staten tar en mer proaktiv rolle i å sikre anskaffelsen av kritisk materiell til Forsvaret gjennom å ruste norsk forsvarsindustri for økt produksjon og direkte anskaffelser fra internasjonal forsvarsindustri
- gjøre det mer attraktivt å velge forsvaret før arbeidsliv for å øke rekruttering

Trøndelag Høyre

40. Utenrikspolitikk i en urolig verden

Utviklingen i verden har vært historisk god etter murens fall. Historisk få har levd i fattigdom, flere har fått utdanning og i en god stund levde stadig flere mennesker frie liv i frie demokratier. Utviklingen skyldes i stor grad at stadig større deler av verden vedkjente seg markedsøkonomien, frihandel og samarbeid.

Den utviklingen har likevel medført drastiske endringer verden over, og særlig i Vesten. Det er mye som tyder på at politikken vi tidligere har trodd virket, ikke lenger fungerer. Det gjør at Høyre og Norge må orientere seg på nytt etter hvordan verden utvikler seg.

Russlands invasjon av Ukraina har vist hvor truende det er for vår frihet dersom vi blir avhengige av autoritære regimer. Tanken om gjensidig frihandel har vært god, og den har gjort oss rikere. Den har også gjort land avhengige av oss. Dessverre har vi også blitt avhengige av dem. Det tydeligste beviset er Europas avhengighet av russisk gass, som også påvirker vårt energimarked. Vår nabo i øst kan likevel bare være begynnelsen.

Kina er Norges tredje største handelspartner innen varehandel, og vår viktigste handelspartner i Asia. Av import fra Kina er mobiltelefoner og datamaskiner blant de største varegrupper, mens kjøretøy er den gruppen med raskest vekst. I tillegg eier kinesiske myndigheter store deler av mineral- og metallproduksjonen i verden – for å nevne noe.

Dette er produkter og komponenter som vi er totalt avhengige av i 2023, og avhengigheten vil øke. Dersom Kina forblir den suverent største leverandøren av kritiske varer vil avhengighet temme vårt handlingsrom i utenrikspolitikk. Norge må derfor gå sammen med våre allierte for å forsøke å frigjøre oss fra kinesisk avhengighet. Det betyr ikke at vi skal unnlate å handle med Kina. Men vi skal stille oss i en posisjon hvor vi kan overleve uten handel – dersom det blir nødvendig. Det vil være dyrt på kort sikt. Men det vil være en investering i både vår egen økonomi og i vår sikkerhet.

Norges utenrikspolitikk har ett hovedformål – å ivareta Norges interesser. Det betyr at vi må akseptere at land vi handler og samarbeider med ikke deler våre verdier. Dersom vi skal boikotte eller sanksjonere alle som ikke er enige med oss, så blir det ikke mange land igjen. Og det er heller ikke bra for norske interesser.

Høyre vil:

- At Norge skal utnytte våre naturgitte fordeler for å gjøre oss mest mulig selvstendige i produksjonen av for eksempel sjeldne mineraler.
- Inngå strategiske samarbeid med blant annet EU og USA for å minimere vår avhengighet av Kina.
- Sikre at kritisk infrastruktur ikke eies av autoritære regimer.
- Evaluere normaliseringsavtalen mellom Norge og Kina.
- Innføre strengere regler for hva kinesiske selskaper kan eie i Norge og i Europa.
- Arbeide for bedre koordinering mellom europeiske land med mål om å øke bruken på bistand som sikkerhetspolitisk virkemiddel.

Vestland Høyre

41. Utenriks og forsvar

Russlands angrep på Ukraina

Allerede da Russland ulovlig annekterte Krim i 2014, ble våre sikkerhetspolitiske omgivelser dramatisk endret. Det førte blant annet til at Høyre i regjering snudde en nedadgående trend for forsvarsbudsjettene og økte budsjettet fra 43 milliarder i 2014 til 69 milliarder kroner i 2021. Dermed kunne vi vedlikeholde materiell, anskaffe nye kapasiteter og øke Forsvarets aktivitet, beredskap og operative evne. Hvert år beveget vi oss i retning av å oppfylle NATOs to-prosentmål som ble vedtatt i Wales, og det ble nådd i

2020. Vi trakk NATOs oppmerksomhet mot nordområdene, og forsterket samarbeidet med nære allierte som USA, Storbritannia, Tyskland, Frankrike, Nederland og våre nordiske naboer. Vi forberedte og fikk på plass en ny sikkerhetslov for et nytt og langt mer krevende trusselbilde, og en ny lov for Etterretningstjenesten som gir de virkemidlene den trenger for å bidra til å beskytte Norge.

Da Russland på nytt gjennomførte et brutalt angrep på Ukraina 24. februar i fjor, forverret det den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa kraftig. Krigen har dramatiske konsekvenser først og fremst for ukrainerne. Det russiske regimet er villig til å påføre ukrainerne død og lidelser i et voldsomt omfang. Sivile og sivil infrastruktur som strøm- og vannforsyning blir målrettet angrepet for å gjøre vinteren mest mulig ulevelig. Likevel har ukrainernes ubøyelige vilje til å kjempe for landet, friheten og selvstendigheten bare blitt sterkere for hvert angrep Russland har gjennomført.

De direkte og indirekte konsekvensene av krigen vil vi merke i årene og tiårene som kommer. Et mer komplekst trusselbilde, høyere priser og knapphet på mat og energi, mer fattigdom og økende migrasjon gjør – sammen med konsekvensene av klimaendringer – at utfordringene blir store.

Høyre forventer at Norges støtte til Ukraina forsterkes fremover, både politisk, økonomisk, humanitært og militært. Den langsiktige planen for støtte til Ukraina må svare på Ukrainas behov, og hjelpen må koordineres tett med våre allierte og partnerland i NATO og EU og med FN-systemet. Høyre støtter støttepakken for Ukraina som alle partier i Stortinget unntatt Rødt har samlet seg om. Det er viktig at Norge gir en tydelig forpliktelse til å støtte Ukraina over mange år med både våpen, humanitær hjelp og støtte til gjenoppbygging.

Forsvaret må bli sterkere – for Norge og for NATO

Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen setter strengere krav til at vi ivaretar vår egen sikkerhet og beredskap, og bidrar til NATOs styrke og evne til kollektiv sikkerhet. Vi vil måtte ta krevende og viktige valg for å oppnå dette. Disse veivalgene må også ses i sammenheng med Finlands og Sveriges inntreden i NATO.

De siste beregningene viser at forsvarsbudsjettets andel av BNP har falt til 1,43%. Samtidig er Norge også et av svært få NATO-land som ikke har en forpliktende plan for å nå to-prosentmålet. Det er et stort behov for å styrke Forsvaret ytterligere, og våre allierte har klare forventninger til oss. Derfor er det kritikkverdig at regjeringen har bedt om at et av alternativene forsvarssjefen skal legge frem for den kommende langtidsplanen for Forsvaret innebærer reduserte bevilgninger.

Trusselbildet vi møter i dag og framover, er sammensatt. Vi kan også rammes oftere av blant annet cyberangrep og påvirkningsoperasjoner, og vi må være bevisste på hva som er sårbarhetene og avhengighetene våre. Vi vil også være avhengige av at totalforsvaret fungerer godt. Forsvaret er avhengig av støtte fra sivil sektor blant annet for å kunne løse sine militære oppdrag.

Høyre har i lang tid etterlyst oppfølgingen av lovforslaget Solberg-regjeringen sendte ut i 2021 om å gjøre det forbudt å samarbeide med utenlandsk etterretning for å påvirke norsk samfunnsdebatt og utfallet av norske valg. Høringsfristen gikk ut for over halvannet år siden, men regjeringen har ennå ikke fremmet lovforslaget for Stortinget.

Samarbeid med EU

Når kriser som pandemi og krig treffer Europa, blir samarbeidet i EU forsterket og fordypet og tempoet øker. Det gjelder på viktige områder som utenriks- og forsvarspolitik, energi, klima, helse og sivil

beredskap. Norge er en viktig partner for EU, og samarbeidet vårt med EU må bli enda tettere fordi det tjener våre interesser.

Den raske utviklingen i EU gjør at konsekvensene av vårt utenforskap synes bedre og sårbarhetene våre øker. Det kan bli mer krevende å ivareta norske interesser når EU konsentrerer seg mer om å utvikle samarbeidet mellom de 27 medlemslandene. Selv om vår sikkerhetspolitiske forankring er i NATO, har det stor betydning for oss at utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitikken blir stadig viktigere for EU. Dette er et av få områder der utenforland som Norge ikke får delta i utformingen av EUs politikk.

I denne situasjonen har regjeringen satt ned et utvalg som skal se bakover på erfaringene med EØS-avtalen de siste ti årene, og blant annet vurdere erfaringene Storbritannia, Canada og Sveits har med avtaler med EU. Regjeringen burde heller satt ned et utvalg som skulle se framover for å meisle ut et tettere samarbeid med EU de neste ti årene. EØS-avtalen er helt avgjørende for Norge, og det er uaktuelt for Høyre å gjøre noe som kan svekke eller sette EØS-avtalen i spill. Fullt norsk EU-medlemskap er det eneste alternativet til EØS-avtalen, og bør utredes raskt.

Høyre vil at

- Norge øker den sivile og militære støtten til Ukraina gjennom en langsiktig forpliktelse.
- Regjeringen i budsjettet for 2024 legger frem en konkret opptrappingsplan for å nå to-prosentmålet i tråd med NATOs vedtak.
- Regjeringen så raskt som mulig implementerer nye sanksjonspakker fra EU mot Russland, og løpende vurdere om de særnorske unntakene fra sanksjonene bør opprettholdes, særlig unntaket fra havneforbudet.
- Lovforslaget om forbud mot samarbeid med fremmed etterretning legges frem for Stortinget snarest mulig.
- Norge forsterker samarbeidet med EU for å ivareta norske interesser, og at regjeringen legger fram en utredning om fullt norsk EU-medlemskap.

Høyres arbeidsutvalg

42. Forsvar og beredskap må styrkes

I en urolig tid er sikkerhet og beredskap en av våre viktigste satsingsområder for å trygge landet vårt og våre innbyggere. Alle Norges innbyggere bor i et lokalsamfunn, og i en kommune. Det er avgjørende at alle sammen har tillit til at myndighetene sikrer vår trygghet og gjør de nødvendige grep som kreves både i fredstid, men også ved kriser og krig.

Det er viktig at kommunene, fylkeskommunene og staten er godt forberedt ved eventuelle hendelser. Og når verden er i endring så må beredskapen endre seg med. Kommunene må oppdaterer beredskapsplaner og være bevist på sitt ansvar. Det å ha beredskapskoordinator i alle kommuner kan sikre at planverk og rutiner følges opp.

Vannverkene skal kunne levere nok, trygt drikkevann. Ved en eventuell hendelse kan drikkevannet være truet og det er da viktig at vannverkene har gode beredskapsplaner. I Nordland er mange private vannverk som driftes på dugnad. Disse vannverkene bør også følges opp av kommunen for å sikre at oppdaterte beredskapsplaner.

Etter den brutale krigens utbrudd i Ukraina har frykten for at atomvåpen skal bli tatt i bruk blusset opp, vi ser at kritisk infrastruktur trues og settes ut av spill, og vi ser at interessen rundt norske installasjoner stadig oftere kommer i søkelyset.

Forsvaret har selv sagt at de trenger flere soldater. Forsvarets eget forskningsinstitutt sier at vi ikke lenger er i stand til å sikre, motta og sette inn allierte forsterkninger. Forsvarssjefen har tidligere selv innrømmet at forsvarets operative evne til å håndtere de mest krevende utfordringene er «mindre god». Dette er svært problematisk.

Førstegangstjenesten er viktig for å sikre en god rekruttering til forsvaret. I dag blir mange som har lyst og har muligheten til å tjenestegjøre i forsvaret vist bort. Dette er rett og slett fordi vi ikke har kapasitet til å ta inn flere. Ikke er det bare et problem for rekrutteringen inn i den militære delen av forsvaret, men også for Heimevernet. Siden starten av 2000-tallet har Heimevernet hatt en drastisk reduksjon av personell.

Norge må settes bedre i stand til å forsvare seg mot en potensiell fiende. Derfor er det klart at det må rustes opp og settes nye ambisjoner for vår forsvarsevne. Blant annet betyr dette at sjøheimvernet bør vurderes gjeninnført.

Høyre skal være garantisten for at sikkerhet og beredskap settes øverst på dagsorden. Tiden for naivitet er forbi og vi skal nå prioritere å ruste opp både forsvar, sivilforsvar og øke vår samlede totalberedskap.

Høyre vil:

- At kommunene skal ha god oversikt over vannforsyningene, både kommunale og private vannverk, og ha gode beredskapsplaner ved hendelser
- At kommuner skal ha jevnlig øvelser slik at man er sikker på at planverket er oppdatert og godt kjent
- At kommunene satser på beredskapskoordinatorer
- At alle kommuner skal sikre at deres innbyggere har tilgjengelig nødstrøm, ved langvarig bortfall av kritisk infrastruktur
- Ha mål om at 20% av hvert årskull skal utføre førstegangstjenesten
- Ha som mål å doble Heimevernets personell til 100 000
- Styrke Heimevernet med utstyr og trening
- Gi Norsk Reserveoffiserers Forbund mer ammunisjon til trening
- Sette et langsiktig mål om å doble mengden aktivt militært personell fra ca. 12 000 til 24 000
- Opprette nye måter å komme inn i forsvaret på for funksjoner og stillinger som ikke er i direkte kontakt med fienden
- Åpne opp for flere sivile lærlinger
- Øke inntakskapasiteten i førstegangstjenesten til minst 12 000
- Åpne for å etablere permanente NATO-baser i Norge som del av NATO-utvidelsen i Norden
- Gjøre inntakssystemene til førstegangstjenesten mindre rigide, og i større grad tilrettelegge for kandidaters behov knyttet til livssituasjon, utdanning, arbeid og frivillige verv
- Opprette flere gjennomføringsløp i førstegangstjenesten

43. Høyre vil styrke forsvaret nå

Russlands aggresjoner gjennom en årrekke med angrepet på Tsjetsjenia i 1999, Georgia i 2008 og angrepene på Ukraina i 2014 og i 2022, viser at vi står overfor en helt ny situasjon i Europa. Dette stiller økte krav til vårt forsvar, sikkerhet og beredskap.

Det er påpekt fra forsvarssjefen og USA – som er vår viktigste allierte – at vi nå må være villig til å bruke vesentlig større ressurser på forsvarsbudsjettet. De siste årene har det vært liten vekst i budsjettet, og det er heller ikke tatt hensyn til en rekke kritiske sårbarheter.

Det er blant annet kritisk mangel på personell i alle forsvarsgrener, og vi har ikke hatt evne til å bemanne strukturen over tid. I tillegg er det kritisk mangel på luftvern og maritime helikoptre.

Samtidig som beredskapslager av ammunisjon og annet materiell er på et lavmål. Langtrekkende missiler har vist seg å være svært viktig i konfliktsituasjoner, og det har Norge ingen av.

Selv om Høyres alternative budsjett har vist en økning, er dette altfor lite til å bygge opp og drifte et troverdig forsvar. Uten økte midler vil vi på sikt oppleve at Forsvaret bygges ytterligere ned.

Det skjedde mye bra i forsvarspolitikken da Høyre satt i regjering, med nytt beredskapssenter og et felles etterretnings- og kontrollsenter, samt nye fly. Forsvarsindustrien er i rask utvikling og det er viktig å ikke handle etter gamle tradisjoner når nytt utstyr til forsvaret skal kjøpes inn.

Høyres Landsmøte forventer nå at Regjeringen og Stortinget, med Høyre i spissen, setter beredskap, sikkerhet og forsvar høyere på dagsorden.

Landsmøtet ber også om at Høyre tar initiativ til en forpliktende plan for å nå NATOs mål om at bevilgningene til Forsvaret skal nå minst 2 % av BNP.

Senior Høyres Landsforbund

44. Forsvaret – 2 % av BNP til Forsvaret

Det er viktig å ha et troverdig forsvar med tilstrekkelige kapasiteter, volum og utholdenhet, slik at vi kan sikre vår egen integritet og frihet. Dagens Forsvar er gjentatte ganger vurdert å ikke kunne løse de mest krevende oppgavene på en tilfredsstillende måte. Dette gjelder blant annet nasjonalt forsvar mot en eventuell invasjon av deler av norsk territorium. Invasjonen av Ukraina har vist oss at invasjon er en helt reell mulighet hvis vi ikke er i stand til å stanse den.

Å bygge ned et forsvar går fort. En oppbygging tar derimot lang tid. Det er derfor viktig at Forsvarets struktur har en langsiktig tidshorisont og er forutsigbart og tar innover seg hendelser og trusler som kan komme i et 10-20 års perspektiv, som samsvarer med oppbyggingstiden for viktige kapasiteter.

Både forsvarskommisjonen og totalberedskapskommisjonens arbeid vil være viktige premissgivere for den fremtidige organiseringen av Forsvaret. Minimumsbehovet på kapasiteter og volum for den fremtidige strukturen må kartlegges og legges til grunn for den videre oppbyggingen og organiseringen.

Det er en målsetting for NATO at alle landene bidrar med 2 % av BNP til Forsvaret, der ca. 20 % av dette skal være investeringer. Det er vurdert at dette i hovedsak kan være tilstrekkelig til å ivareta landenes felles sikkerhet, og det representerer en rimelig byrdefordeling. Norge er et rikt land, så 2% vil utgjøre et

større nominelt beløp enn i andre land på samme størrelse, men samtidig har vi større mulighet enn andre land til å oppfylle den økonomiske forpliktelsen. Norge er en netto importør av sikkerhet, og forsvarskonseptet vårt forutsetter at andre land bygger opp styrker for å komme oss til unnsetning. Det er ikke rimelig å forvente dette uten at vi selv oppfyller vår del av avtalen. Norge har enda ikke nådd målsettingen satt av NATO, dette må vi få på plass. Norges forsvarsbudsjett ble styrket og økte fra 1,4 til 1,8 prosent av BNP under regjeringen Solberg, denne utviklingen må fortsette i lys av utviklingen vi ser i verden. Vår frihet og fremtid er verd det.

Innlandet Høyre

45. Butikk er også politikk

En ny verden

Utviklingen i verden har vært historisk god etter murens fall. Historisk få har levd i fattigdom, flere har fått utdanning og i en god stund levde stadig flere mennesker frie liv i frie demokratier. Utviklingen skyldes i stor grad at stadig større deler av verden vedkjente seg markedsøkonomien, frihandel og samarbeid.

Den lineære utviklingen har likevel medført drastiske endringer verden over, og særlig i Vesten. Det er en reell fare for at våre dogmer har gjort oss blinde for nedsidene ved verdensordenen som har rådet. Russlands fullskala invasjon av Ukraina har tydelig vist våre svakheter. Det er mye som tyder på at politikken vi tidligere har trodd virket, ikke lenger fungerer.

Det gjør at Høyre og Norge må orientere seg på nytt etter hvordan verden utvikler seg.

Handel og beredskap

Russland invasjon av Ukraina har vist hvor truende det er for vår frihet dersom vi blir avhengige av autoritære regimer. Tanken om gjensidig frihandel har vært god, og den har gjort oss rikere. Den har også gjort land avhengige av oss.

Dessverre har vi også blitt avhengige av dem. Det tydeligste beviset er Europas avhengighet av russisk gass, som også påvirker vårt energimarked. Vår nabo i øst kan likevel bare være begynnelsen.

Kina er Norges tredje største handelspartner innen varehandel, og vår viktigste handelspartner i Asia. Av import fra Kina er mobiltelefoner og datamaskiner blant de største varegrupper, mens kjøretøy er den gruppen med raskest vekst. I tillegg eier kinesiske myndigheter store deler av mineral- og metallproduksjonen i verden – for å nevne noe.

Dette er produkter og komponenter som vi er totalt avhengige av i 2023, og avhengigheten vil øke. Dersom Kina forblir den suverent største leverandøren av kritiske varer vil avhengighet temme vårt handlingsrom i utenrikspolitikk. Norge må derfor gå sammen med våre allierte for å forsøke å frigjøre oss fra kinesisk avhengighet.

Det betyr ikke at vi skal unnlate å handle med Kina. Men vi skal stille oss i en posisjon hvor vi kan overleve uten handel – dersom det blir nødvendig. Det vil være dyrt på kort sikt. Men det vil være en investering i både vår egen økonomi og i vår sikkerhet.

Høyre vil:

- At Norge skal utnytte våre naturgitte fordeler for å gjøre oss mest mulig selvstendige i produksjonen av for eksempel sjeldne mineraler.

- Minimere Kinas innflytelse i WTO.
- Inngå strategiske samarbeid med blant annet EU og USA for å minimere vår avhengighet av Kina.
- Si nei til frihandelsavtaler med Kina som truer vår egenproduksjon av varer og tjenester vi i en krisesituasjon er avhengige av å kunne produsere selv.

En trussel mot demokratiet

Norges utenrikspolitikk har ett hovedformål – å ivareta Norges interesser. Det betyr at vi må akseptere at land vi handler og samarbeider med ikke deler våre verdier. Dersom vi skal boikotte eller sanksjonere alle som ikke er enige med oss, så blir det ikke mange land igjen. Og det er heller ikke bra for norske interesser.

I enkelte tilfeller er det derimot i Norges interesse å begrense et lands innflytelse. Slik som med Kina. Det er fordi et kinesisk verdenshegemoni vil true vårt verdsett og vår økonomi.

Kinesiske myndigheter bruker enorme ressurser i land verden over for å påvirke dem. Dette gjelder ikke bare fattige land hvor det bygges sykehus og infrastruktur, men også i for eksempel Hellas.

Der kjøpte Kina landets største havn, før de senere brukte eierskapet som et pressmiddel. Senest i 2022 fikk kinesiske selskaper kjøpe seg opp i tyske havner. Det bør de ikke få lov til. Vi kan ikke havne i en situasjon hvor eierskapet truer vår økonomi eller våre beslutninger.

I verste fall vil både Kinas og Europas infrastruktur være kinesisk eid. Det er ikke akseptabelt.

Høyre vil:

- Jobbe sammen med våre allierte for å begrense Kinas innflytelse i verden.
- Opprette tettere diplomatiske forbindelser med land i Sørøst-Asia, for å forhindre Kinas voksende handels- og militære omdømme i området, og for å blokkere Kinas tilstedeværelse i resten av regionen.
- Avslutte normaliseringsavtalen mellom Norge og Kina.
- Innføre strengere regler for hva kinesiske selskaper kan eie i Norge og i Europa.

Frihandel

Økt handel har tjent verden godt. Det har løftet millioner av mennesker ut av fattigdom, knyttet kulturer nærmere hverandre og satt fart på teknologisk utvikling. Norge bør derfor etterstrebe og inngå avtaler med nye land.

Det er derimot ingenting som heter frihandel med Kina. De har vist gang på gang at de ikke overholder inngåtte avtaler, samtidig som de kopierer vestlig teknologi. Nylige eksempler er behandlingen av Australia og Litauen, men også Norge før normaliseringsavtalen.

Uten en rettsstat er det også tilnærmet umulig å inngå handelsavtaler. Ved uenigheter er man avhengige av frie domstoler som kan dømme rettfærdig.

Et slikt handelsregime vil koste Norge noe på kort sikt. Men er det noe som virkelig har tjent Norge godt, så er det en verdensorden som behandler små og store land likt, dømmer fritt og som er styrt av regler. Den verdensordenen er truet dersom Kina får mer innflytelse.

Høyre vil:

- At Norge sammen med våre allierte skal stille seg solidarisk med land som blir satt i Kinas fryseboks, slik som Litauen og Australia.
- Jobbe for at Norge sammen med EU inngår en «én for alle – alle for én»-avtale, hvor å sette ett land i fryseboksen betyr at alle land går i fryseboksen.

Bistandspolitikk er sikkerhetspolitikk

Kinesiske myndigheter fremviser til stadighet egne stormaktsambisjoner, gjennom eksempelvis å «erklære seg selv en nær arktisk stat» og «Ett belte, en vei»-initiativet (The Belt and Road Initiative). Et av de viktigste virkemidlene for å oppnå egne stormaktsambisjoner er å skape økt avhengighet i utviklingsland.

Dette gjøres med handel som det viktigste virkemiddelet, og Kina var i 2021 Afrikas viktigste handelspartner. Kina har gjennom investeringer i infrastruktur satt land i gjeldsfeller, slik som tidligere vist på blant annet Sri Lanka, for deretter benytte dette som et strategisk virkemiddel.

Det er både en trussel mot dagens verdensorden, men også mot fattige land.

Høyre vil:

- Arbeide for bedre koordinering mellom europeiske land med mål om å øke bruken på bistand som sikkerhetspolitisk virkemiddel.
- Avvikle norsk bistand til Kina.
- Arbeide for å bedre innlemme afrikanske handelsmarkeder inn i det europeiske

Unge Høyres Landsforbund

Uttalelser

46. Videregående på 2 år

I dag er skolen tilpasset en A4-elev. Det er forventet at eleven skal møte opp på skolen, ha minst 8 fag i løpet av et semester, og ikke minst bruke 3 år på videregående skole. Dette er kriterier man setter til en A4-elev, det er tenkt at alle elever er like, og at alle skal ha like mange fag og likt tempo i skolen.

Det er viktig å legge til rette for elevene som ønsker en mer krevende hverdag. Elever som ønsker utfordre seg selv på skolen, og komme fortere ut i videre studier og arbeid. Vi må gi alle en mulighet, og for eleven på første rad, vil denne muligheten gi eleven mer utfordring og en mer spennende hverdag.

Høyre vil:

- Innføre prøveordning med en studiespesialiserende linje hvor det er mulig å ta videregående opplæring med studiespesialisering på to år.

Viken Høyre

47. Lokale arbeidsplasser og lokale gründere

Det moderne Norge er et vellykket prosjekt på grunn av at det er gjort nok plass til skapertrang og privat initiativ. Høyre støtter helhjertet opp om gründere og anerkjenner det gode arbeidet som blir gjort for å forvalte verdier som er skapt i Norge. Det er bekymringsverdig at dagens regjering fører en skattepolitikk som fører til usikkerhet i næringslivet. Rammene rundt gründere og eiere skal ikke være naive, det er riktig å stille krav, også til dem som beriker felleskapet gjennom risikovillig kapital. Dagens situasjon viser allikevel at skattetrykket er blitt for høyt og at regjeringen ikke har et godt nok samarbeid med dem som forvalter store deler av norsk kapital.

De to siste årene har hele 36 milliarder skatte kroner blitt flyttet ut av Norge sammen med 560 milliarder i kapital som kunne vært brukt til investeringer i lokalt næringsliv. Denne trenden må snues, Norge trenger politikk som tiltrekker seg gründere og kapital.

Vi trenger mennesker som vil investere i Norge og vi kan ikke la staten stå i veien for lokale gründere og arbeidsplasser.

Høyre mener at regjeringen straks må ta tak i denne negative utviklingen og sørge for bedre muligheter for lokal samfunnsutvikling i samarbeid med lokale gründere.

Viken Høyre

48. Eldreomsorg

Høyre er opprørt over avsløringene som har kommet frem i Brennpunkt: Omsorg bak lukkede dører. Historiene om Frode, Rolf og Lilly viser historier fra eldreomsorgen som aldri burde funnet sted.

Gamle, syke og pleietrengende fortjener helse- og omsorgstjenester av god kvalitet, og de skal behandles med verdighet. Pleietrengende eldre skal møte en kompetent helsetjeneste, få næringsrik, god mat og riktig medisinbruk. Eldre, pårørende og ansatte skal slippe å gå rundt med vond klump i magen.

I Norge skal det være trygt å bli å bli gammel.

Høyre vil derfor at alle kommuner som strakstiltak:

- Skal gjennomgå egne rutiner for å sikre kvalitet i omsorgstjenestene.
- Innføre brukerundersøkelser for brukere og deres pårørende for å avdekke hva som er bra og hva som må forbedres i de kommunale tjenestene.

Rogaland Høyre

49. Høyre vil styrke økonomien til aleneboende minstepensjonister

Vel en tredjedel av alle personer over 67 år i Norge bor alene og har ingen å dele husholdningsutgiftene med. Mange av disse møter i dag store økonomiske utfordringer med høye strømpriser, stigende renter, økende kommunale avgifter og raskt økende matpriser.

En særlig utsatt gruppe blant aleneboere er de 137 000 minstepensjonistene. I media hører vi at mange av disse må foreta harde økonomiske prioriteringer mellom mat og oppvarming, og de står i fare for å måtte selge hus eller andre aktiva for å klare sine forpliktelser.

Slik kan vi ikke ha det. Pensjonistene har vært med på å bygge vårt velferdssamfunn og fortjener en verdig alderdom, fri for slike økonomiske bekymringer.

Høyre krever at det i det kommende trygdeoppgjøret blir etablert egne tiltak for aleneboende pensjonister, samtidig som det gjennomføres et kraftig løft i minstepensjonene. Disse må minst følge den generelle lønns og prisveksten i samfunnet, uten de fratrekk som har redusert pensjonistenes kjøpekraft de siste årene.

Senior Høyres Landsforbund

50. Luftforsvarets skolesenter på Kjevik

Planene om å flytte luftforsvarets skolesenter fra Kjevik til Værnes må stoppes sett i lys av den sikkerhetspolitiske- og økonomiske situasjonen Norge nå står i.

Da Stortinget besluttet flyttingen ble det lagt til grunn et investeringsbehov på 270-millioner i 2016-kroner. Siden den gang er det skjedd vesentlige endringer i forutsetningene for flyttingen til Værnes. Det er i dag behov for betydelige investeringer, spesielt siden det i dag er en økt amerikansk tilstedeværelse på Værnes. I tillegg har det som kjent vært en sterk prisvekst i samfunnet.

Men viktigst av alt er de endrede sikkerhetspolitiske forutsetningene. Etter Russlands invasjon av Ukraina har regjeringen bedt forsvarssjefen om å vurdere hvilke grep som kan gjøres for å gi forsvarets mest mulige operative evne i den kommende langtidsplanen for forsvarssektoren.

Høyre mener at de store summene som tiltenkt brukt på å flytte et velfungerende skolesenter på Kjevik heller bør brukes på operative investeringer som styrke forsvarsevnen vår.

Ved en flytting av skolesenteret på Kjevik, så løper man en høy risiko for tap av svært verdifull og kritisk kompetanse som det kan lang tid å erstatte.

Høyre ber derfor regjeringen stoppe planene om å flytte luftforsvarets skolesenter til Værnes.

Agder Høyre

51. Skogbruket – en næring å utvikle

Skogbruk er en viktig næring. Den gir stor verdiskaping og ringvirkninger i landets kommuner. Skogeieren forvalter verdifullt og viktig biologisk mangfold, skogen binder store mengder klimagasser og er helt sentral for folkehelsen, naturopplevelser og rekreasjon. Næringen skaper arbeidsplasser i distriktene og i industri på grunnlag av en fornybar og bærekraftig forvaltet ressurs. Skogen en næring for fremtiden, bygget på dype historiske røtter. Høyre mener skognæringen har enda større potensiale videre i verdikjeden, og at det derfor er viktig å sikre rammebetingelser for ytterligere industrialisering og foredlingsvirke i Norge.

Skognæringen har lyktes på mange måter. Det har aldri i nyere tid vært mer skog i Norge enn nå. Tilveksten i våre skoger er betydelig høyere enn det som hogges. Vi får hele tiden enda mer skog og viktige indikatorer for bedret biologisk mangfold som antall gamle trær, grove trær, løvtrær og døde trær, øker. Næringen tar et stort ansvar og har utført et viktig arbeid for å bidra til at vi oppfyller våre klimaforpliktelser.

De gode resultatene er mulig fordi lovverket legger til rette for langsiktighet, bærekraft og forutsigbarhet. Dagens metoder for innsamling, registrering og kontroll av viktige naturverdier i norsk skog må derfor

sikres legitimitet ved at intensjonen ved miljøregistrering alltid er ivaretatt og at miljøregistreringen har tilstrekkelig kvalitet. Skogen skal forvaltes på en balanse mellom samfunnets forventninger om nasjonal og lokal verdiskaping, miljøhensyn, skogeierens frihet under ansvar og allmennhetens tilgang på naturområder.

Både kunnskap, tømmer og biologisk mangfold vokser godt i norske skoger. Det kan næringen være stolt av.

Innlandet Høyre

52. Opprett en egen strømstøtte til museer

Strømkrisen og de høye strømprisene har ført til at en rekke museer og bygdetun har måtte kutte kraftig i bruken av strøm. Dette vil kunne ha store konsekvenser for vern og bevaring av antikvariske bygninger med stor historisk verdi. Det å kutte strømmen vil i verste fall føre til fukt- og kuldeskader på bygninger med stor historisk verdi.

Etter to år med lukkede dører på grunn av korona er nå deler av kulturtilbudet strøm-stengt. Dette har fjernet et viktig kulturtilbud og hemmer historiefremdriften til befolkningen.

Høyre vil:

- Opprette en egen strømstøtte til drift av museer og verving av antikvariske bygninger eid av museer og bygdetun.
- Sikre egnede støtteordninger for ENØK-tiltak i de samme bygningene som gjør det mulig å bevare dem over tid på en bærekraftig måte.

Innlandet Høyre

53. Kvinnehelse

Kjønn har betydning for hvilket helsetilbud du får. Kvinnehelse har vært et nedprioritert område i årtider. Det har vært lite forsket på. Ofte opplever kvinner diffuse symptomer, som utmattelse, smerte, muskel- og skjelettplager, og mange har opplevd å ikke bli tatt på alvor av helsevesenet. Kvinnehelseutvalget som ble satt ned av Solberg-regjeringen, peker på flere store mangler som gjør at vi ikke har en likeverdig helsetjeneste.

Høyre mener at det må jobbes systematisk med kvinnehelse gjennom alle deler av helsetjenesten, at politikk for bedre kvinnehelse må gjelde kvinner i alle livsfaser samt at minoriteter og særlig sårbare kvinner må sikres god oppfølging. Kvinner skal ikke være en kasteball i systemet.

Høyres Kvinneforum